

EGY AZ ISTEN

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 26. (86.) ÉVF. • 10. SZÁM • 2016. OKTÓBER • ÁRA: 2,50 LEJ

Fotó: Czire Alpár

A szabadság ára

• Az őszi levélszínesező szellőkkel toppant be, magával hozta a megbékélést: a nyári pezsgése után a szív a bő termés, a gazdag élet láttán békét lel a csend felé haladó világ ízeiben, illataiban, fényeiben. Még messze az első hó, de forr a lélek új bora.

A levelek lassan elválnak az ágaktól, ereikben megalvad a nedv, barnállik, vöröslük az emlékezés. A szárnyalásnak, szabadságnak ára van, de a legtermészetesebb, hogy a levél ezt az árat megfizeti.

Legyen nekünk is éppilyen természetes az emlékezés, a szabadság felelősségének vállalása! Adjon erőt a hitben való megújulás, a megismerhető kitarató kutatása, a közösen, önzetlenül végzett munka, a találkozások, nőszövetségeink gyarapodása, egykori és mai ifjaink karszalagtörténete.

Életünk fája időről időre őszebe csavarodik. Valami lezárul. A levelek, az évek pergése arany zuhatag. Áldás, mit a rügy nem érhetett meg.

A tartalomból:

*Hőseink emlékére.
1956–2016*

4

*A levéltári forrásoktól
a helyszíni vizsgálódásig
és vissza*

9

*Tényleg boldogok
az igalmások?*

14

*Diákélet a kolozsvári uni-
tárius régi kollégiumban
a XIX-ik század végén*

19

„Segíts meg minket, szabadító Istenünk...” (1Krón 16,35)

EGYHÁZUNK HÍREI

● **A Vallásszabadság Nemzetközi Társulata (IARF) Európai és Közel-keleti Tagozata augusztus 22–25. között tartotta konferenciáját Macedóniában, Tetovo városában.** A négyévenkénti alkalmak célja az Európában és a Közel-Keleten élő vallásilag szabadelvű egyházi szervezetek és egyének munkáját elősegíteni a vallásszabadság védelmezésében.

A konferencia házigazdái a bektashi muzulmánok voltak; angliai unitáriusok, hollandiai remonstránsok és mennoniták, svájci és izraeli zsidók, macedóniai és albániai bektashi muszlimok, németországi unitáriusok és újpogányok, erdélyi és magyarországi unitáriusok, boszniai római katolikusok közösségeiből gyűltek össze a résztvevők. A *Vallás és konfliktusmegelőzés* témát előadások, kiscsoportos megbeszélések, valamint különböző vallások szent helyeinek meglátogatása révén járták körül a résztvevők. A konferencián a Magyar Unitárius Egyházat Kászoni-Kövendi József, dr. Szentiványi Ilona, dr. Barabássy Sándor, Máté Ernő, Major László, Bartha Alpár és Székely Kinga Réka képviselték.

● **Augusztus 28. és szeptember 2. között került sor az ivói gyermektáborra** 8–13 éves gyermekeknek.

● **Szász Tünde lelkész nő szeptember 1-jétől kinevezést nyert a szőkefalvi egyházközség rendes lelkészi állásába.**

● **Szeptember 10-én Sepsiszentgyörgyön az unitárius templomban tartották a magyar iskolák országos tanévnyitó ünnepségét.** Az ünnepi istentiszteleten a szászéki szolgálatot Bálint Benczédi Ferenc püspök végezte, aki prédikációjában kiemelte: „Népünk és közösségünk jövője attól függ, hogy milyen iskolát működtetünk. [...] A templom és az iskola nem két egymásnak háttal álló intézmény, hanem szoros kapcsolatban állnak egymással.”

● **Unitárius iskoláink szeptember 12-én tartották tanévnyitó ünnepségüket.** Az egyház nevében a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnáziumban Bálint Benczédi Ferenc püspök, a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumban Dimény József esperes köszöntötte a jelenlevőket, és kívánt eredményes tanévet.

● **Szeptember 14–16. között Kolozsváron tartották több mint ötven lelkész számára a lelkésztovábbképző tanfolyamot,** amelynek célja a lelkészi munka hatékonyabbá tételében való segítségnyújtás, a szolgálat során szerzett tapasztalatok kicserélése. Az előadásokat csoportdinamikai gyakorlatok, kiscsoportos megbeszélések, áhítatok, sport, esti beszélgetések egészítették ki.

● **Szeptember 15-én Magyarországon csíkszeredai főkonzulátusán nyújtották át a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét Dimény András vargyasi nyugalmazott unitárius lelkésznek** a magyarság nemzeti identitásának megőrzését és hitéletének gyakorlását elősegítő, több évtizedes kintartó szolgálata elismeréseként.

● **Szeptember 17–18-án, 35 évvel az utolsó látogatás óta, Homoródkarácsonyfalvára érkezett a Püspöki Vizitáció.** A Vizitáció örömmel nyugtázta az egyházközség műemléktemplomának állapotát.

A vasárnapi istentiszteleten a Vizitáció tagjai megköszönték az egyházközség vezetőségének és híveinek az elvégzett munkát, megfogalmazták észrevételeiket, tanácsaikat, további kintartó szolgálatra buzdították őket.

● **A dicsőszentmártoni unitárius egyházközség október 2-án tartotta Nagy Endre lelkész kibúcsúzó istentiszteletét,** aki több mint negyven év szolgálat után vonult nyugdíjba. A főhatóság nevében Gyerő Dávid főjegyző köszönte meg a közel 41 évi szolgálatot.

● **Október 2-án került sor Andrási Benedek lelkész beiktató ünnepségére a Brassó-Óvárosi Egyházközség rendes lelkészi állásába.** A lelkészbeiktató beszédet Bálint Benczédi Ferenc püspök tartotta, a beiktatást Török István esperes végezte.

Egyházköri hírek

● Marosi Egyházkör

Augusztus 20–21-én Szent István napi ünnepségre került sor Csókfalván. Augusztus 20-án nemzeti színű zászlórúd- és zászlóavatásra került sor az 1941-ben felavatott, de a múlt rendszerben leszerelt zászlórúd helyén, a Hősök emlékművénel. Ez alkalomból dr. Raffay Ernő csókfalvi gyökerű történész professzor előadást tartott *1916 – Az erdélyi román betörés* címmel a csókfalvi unitárius templomban. Augusztus 21-én Vastag Andrea Csinszka, a halálraszánt kivételes virág című kötetének bemutatójára került sor a csókfalvi unitárius templomban, amelyet Tőkés Lóránt Apáink arcában. Csókfalviak régi fényképeken című fényképalbum-bemutatója követett.

A Marosvásárhely-Kövesdombi Unitárius Egyházközségben augusztus 22–26. között került sor a vallásórás gyermekek számára szervezett bibliahétre, amelyen több mint negyven gyerek vett részt.

Szeptember 2–3. napjain került sor a Marosi Egyházkör II. Köri Ifjúsági, illetve VI. Egyházköri Találkozójára a Nyárádszentmárton melletti Lovas Fogadóban. A Találkozó házigazdája a Nyárádszentmárton-Csíkfalvi Unitárius Egyházközség volt.

Szeptember 13-án ünnepelte Marosvásárhelyen a Bolyai téri unitárius templomban húszéves megalakulását és munkásságát az Unitarcoop Alapítvány. Az Alapítvány húsz évvel ezelőtt az akkori Maros-Küküllői Unitárius Egyházkör alapítványaként alakult meg. Jelenleg a két marosvásárhelyi egyházközség keretében fejti ki általa tevékenységét, de szolgálata kiterjed néhány Nyárád menti egyházközségre is.

A szeretet a fontos

KEDEI
IBOLYA

Folytatjuk rovatunkat, amelyben egyházközségeink vallásánárait szólaltatjuk meg. Ők azok, akik a család, a lelkész mellett nevelik, tanítják gyermekeinket unitárius értékeinkre.

„Tudod, mi a fontos? A szeretet fontos!” – énekeltek a júniusi tanévzáró istentiszteleten a marosvásárhely-kövesdombi unitárius templomunkban.

Vallásóráimon gyermekeimmel sokszor nyitogatunk olyan képzeletbeli fényképalbumot, amelyben életünk szép eseményei vannak megörökítve. Kiválasztjuk a képek közül azt, amely megörökíti, amikor valaki nagyon szeretett minket. Felidézzük, hogyan nyilvánult meg az a szeretet, és megpróbáljuk átélni az akkori örömet. Megbeszélve élményeinket látjuk, hogy Isten is mindig jelen van ebben az örömben. Mert Isten szeretet!

1968-ban születtem Marosvásárhelyen. Édesapám szülőfalujából, Nyárádszentmártonból hozott unitárius hittel nevelt. Habár édesanyám katolikus hitben nevelkedett, a családi összhang megtartása érdekében ő is az unitárius vallást választotta. Gyermekkoromban nálunk a családban nem volt kérdés, hogy akarunk-e vallásóra menni vagy nem. Szombatonként bátyámmal vallásóra mentünk, majd később vasárnaponként istentiszteletre. A vallás nem volt „választható tantárgy”, de nem is volt kötelező. Természetes volt ez az életvitel. A családban lévő szeretet, az Istenben való hit, Isten országának építése jellemezte családunkat.

Felnőttként, kilépve e kis családból, a jó Isten olyan társat adott, aki szintén unitárius hitben nevelkedett. Bár mindketten unitáriusok voltunk, két esketési szertartás volt: egy a marosvásárhelyi, másik a ravai templomban. Mindkét he-

lyen a Pál apostol *Szeretethimnusa* volt a Bibliából felolvasott rész. Véletlen vagy sem?

Két, most már felnőtt korú lányunkat igyekeztünk Isten- és emberszeretőnek nevelni.

! Ezért kérjük mindig a szülők és nagyszülők segítségét, hogy hozzák, küldjék gyermekeiket a vallásórákra, hogy megismerjék ezt a nemes érzést: szeretni és szeretve lenni nagyon jó.

„Szeretteim, szeressük egymást; mert a szeretet Istentől van.” (1Jn 4,7)

Megéltem a jézusi tanítást tanítványként, és teszem ezt most munkatársként. Marosvásárhelyen az ötödik évet kezdem idén ősszel vallásánárként. Utolsó éves hallgató vagyok a kolozsvári BBTE Vallásánárképző Karán. Tanítóként, tanárként megtapasztaltam a gyerekekkel való munkát, de a vallásérkölcsi nevelői munka mégis nagy kihívás volt számomra. Emlékszem, amikor Nagy László tiszteletes úrnál jelentkeztem, hogy szeretném ezt a munkát végezni, megjegyezte: ez nem egy könnyű feladat, de itt vagyunk, és segítünk. Valóban nem az, de tényleg segítenek. Húsz általános iskolában és több középiskolában tanítunk. Alkalmazkodni az órarendhez – ez önmagában is egy nagy kihívás. Van olyan iskola, hogy négy párhuzamos osztályban egy-egy unitárius gyerek van. Nem könnyű feladat, de eddig mindig megoldottuk. Nem volt egyházközségeinkben olyan gyerek, aki, ha szeretett volna vallásóra járni, ne tehetett volna. Ha nem jutunk el hozzá az iskolába, várjuk szeretettel a Vasárnapi Tanodába vagy a szombati vallásórára. Várjuk őket szeretettel, és jönnek is szeretettel. Mert tudjuk, mi a fontos – a szere-

A szeretet segít eljutni gyerekeinkhez. Amikor fülig érő szájjal eléd áll, és azt mondja: „A reggeltől várom, hogy gyere” – elfelejtett azt, hogy milyen körülményesen jutottál el hozzá.

Ott csak egy a fontos, a szeretet. Látni az arcán, érezni a hangjában, az ölelésében. Szeretettel hallgatod végig, amíg elmeséli a hétvégét (még akkor is, ha már szerda van), szeretettel imádkozunk az elpusztult höröcsögért, az igazságtalanul kapott gyenge jegyért, a jövő heti találkozásért, örömeikért, bánatokért. Emlékezünk Jézus örökérvényű tanítására, hogy a legfontosabb érték a szeretet.

Hiszem azt, hogy ha szeretetteljes világban akarsz élni, te magad meg tudod teremteni azt, szereteteddel. Nevelői munkám vezetője a kis vers, mely nagy írónk, Benedek Elek fejfáján olvasható:

„Jézus tanítványa voltam
Gyermekekhez lehajoltam.
A szívemhez felemeltem,
Szeretetre így neveltem.”

Köszönöm Istennek, hogy megajándékozott szeretetével, megtanított szeretni is. Mert én tudom, érzem, mi a fontos: a szeretet a fontos.

Hőseink emlékére. 1956–2016

SZABÓ LÁSZLÓ

• Amikor a jó Isten megteremtett minket, lelkünkbe oltotta a szabadság eszméjét. Ez tesz emberré minket, és a szabadságvágy kölcsönöz felbecsülhetetlen erőt a nemzeti közösségeknek. Ez emeli fel az elnyomott népek fejét, megtölti bátorsággal a lelket, összeköti az eget és a földet. Ez a megtartó eszme örök életű, és sorsdöntő történelmi pillanatokban bámulatra méltóan nyilvánul meg. Mindezért hálával tartozunk a jó Istennek, akárcsak mindenkori hőseink életéért és áldozatvállalásáért, akik a szabadságért éltek, s ha kellett, érte meghaltak.

Az 1956-os forradalmárok és szabadságharcosok előtti főhajtásomat a történelmi–politikai előzmények rövid számbavételével kezdem. A második világháború nyertes nagyhatalmai Kelet-Közép-Európát szovjet érdekövezetnek nyilvánították (1945). A térség nyolc országára ráerőszakolták a népi demokráciának csúfolt kommunista diktatúrát, ami államterrorizmust eredményezett. A parancsuralmi rendszerek alattvalói teljes kiszolgáltatottságban és jogfosztottságban éltek, gyakorlatilag saját államuk megalázott foglyai voltak. A megkínzott, bebörtönzött, kényszermunkára hurcolt, kitelepített vagy meggyilkolt áldozatok száma világháborús nagyságrendű. Az istentelen és embertelen államhatalmi rendszerekért azokat terheli a fő bűn, akik ezeket létrehozták és működtették: a párt- és államvezetőket, a titkosszolgálatok és más államvédelmi szervek teljes gépezetét, a karhatalmi erők tagjait és a további bűn-elvtársaikat. Bűnösök azok is, akik az előbbiekkal meggyőződésből vagy haszonelvűségből együttműködtek. Az ügynökök és besúgók számottevő része ilyennek minősíthető.

Az egészséges lelkületű ember természetéhez tartozik, hogy sötétségből világosságra és elnyomtatásból szabadságra vágyik. Az ilyenfajta emberek esetenként egyéni tiltakozó hőstettekkel leplezték le a diktatúrákat, amikor pedig ellenálló közösségekké sikerült szerveződniük, akkor világra szóló megmozdulásokkal szálltak szembe elnyomóikkal. Ilyen volt a berlini felkelés (1953), a varsói tüntetéssorozat (1956), az 1956. évi magyarországi forradalom és szabadságharc, az 1968-as „prágai tavasz”, a lengyelországi kikötővárosok munkásságának tiltakozó mozgolódása és a Szolidaritás létrehozása (1970, illetve 1980), a brassói munkástüntetés (1987. november 15.), majd a kelet-közép-európai parancsuralmi rendszereknek 1989-ben véget vető rendszerváltozási hullám.

Az ellenálló, szabadságharcos és rendszerváltoztató hősök példája gyönyörűen igazolja azt, hogy az ember számára igenis vannak a létezésnél, a pusztá életnél magasabb rendű értékek, amelyek választása mindig üdvösebb, mint megalkuvóan eltérni a kényszer-

helyzeteket. Az egyéni és közösségi hőstettek, a dicsőséges forradalmak, de a levert szabadságharcok is egyértelművé teszik, hogy nemes ügyek érdekében mindig érdemes vállalni az áldozatot. Idézzük csak fel, hogy ilyen vonatkozásban 1956 karácsonyában mennyire hitelesen csengett Márai Sándor biztatása: „Angyal vidd meg a hírt az égből, / Mindig új élet lesz a vérből.” A mennyből az angyal akkor megmondta az elcsüggedt és cukorkák helyett karácsonyfán lógó magyar népnek – és azután is minden karácsonykor biztatott minket –, hogy nincs olyan gátlástalanul elnyo-

mó világi hatalom, olyan kegyetlen tökéletességgel működő parancsuralmi rendszer, amely az embertelen szolgásgot természetszerűsíthetné, és a szívek mélyéről maradéktalanul kiölhetné a szabadságvágyat. A mindenkori karácsonyi csillag az előbbiekre is figyelmeztette a diktatúrákban sínylődőket – és, hála Istennek, nem eredménytelenül. Az égi jelre való figyelés nem bizonyult hiábavaló reménykedésnek: '56 áldozati véreből bő három évtizedes eltolódással Magyarországon vérontás nélkül lett új élet, a trianoni határon innen pedig 1989 megváltó karácsonyában hasadt meg a hajnal, hogy a bátrak és ártatlanok véreből itt is megszülessen a várva várt szabadság.

Hat évtized, illetve huszonhét év távlatából fel-emelő érzés visszatekinteni közösségi életünk sorsfordító eseményeire. Azonban ünnepléseink közben soha ne felejtjük el, hogy milyen áldozatokkal jártak a kommunista évtizedek. A magyarországi hősök mellett emlékezzünk azokra is, akik Erdélyben vállaltak valamilyen formában szolidaritást az 1956-os forradalommal, vagy akiket más okból minősítettek rendszerellenesnek az 1956 utáni években. Köztük tartunk nyilván tizennyolc erdélyi unitárius lelkészt, teológiai tanárt és lelkésznevendéket, valamint több olyan egyháztagot, akik szintén politikai fogságot szenvedtek. Gondoljunk együttérzéssel a vállatpín-

cebeli és a börtönbeli szenvedéseikre, akárcsak a megtorlással sújtott családtagjaik nélkülözéseire.

Hajlamosak vagyunk arra, hogy hőseinkre gondolva emlékezésünket az elsődleges hőstettek felidézésére korlátozzuk, például arra: ki milyen bátran vállalta a szenvedést vagy akár a halált is az eszme szolgálatában. Hat évtizednyi távlatból már kevésbé figyelünk a személyes vonatkozásokra, például arra, hogy mit jelent tizenévesen meghalni vagy megsebesülni a forradalomban, mit jelent gyermeket,

szülőt, testvért, barátot elveszíteni, vagy szenvedve látni, mit jelent évekig semmit nem tudni a börtönbe vetettek életéről, csak imádkozni értük... Úgyszintén igen könnyen megfeledkezünk a hátra maradt családtagok további sorsáról: áldozatvállalásukról, szenvedéseikről, megaláztatásaikról.

Adózzunk hát kegyelettel a hősök és áldozatok emléke előtt, és gondoljunk együttérzéssel hozzátartozóik szenvedéseire. Tekintsünk elismeréssel az özvegyek és mások erőfeszítéseire, amellyel az

árván maradt gyermekeket felnevelték. Az ő hozzáállásukat is övezze igazi hősöknek kijáró tisztelet! Valahányszor hősi halottainkra emlékezünk hát, forradalmárookra, szabadságharcosokra, világháborús áldozatokra vagy politikai foglyokra, velük együtt jussanak eszünkbe a mindenkori hősi özvegyek is.

Imádkozzunk azért, hogy a jó Isten óvjon minden népet és embert háborútól, erőszaktól és mindenféle elnyomástól. Hőseink emléke legyen áldott!

Egybéliség

Brassóban, az egyik akkori Sztálinvárosban születtem 1956. október 25-én. Esetemben nem csak a név „omen”, az évszám is az. Gyermekkoromban édesanyám gyakran mesélte, hogy a román orvos, akinek a kezébe kerültem, épp a rádiót hallgatta, s így közölte velünk sommás diagnózisát és meghagyását. (A gyengébbek kedvéért az eredeti bökverset rögtönzött fordításban közlöm): „Jaj, te szegény Szász Mihály / meghalál, s nem jajgatál. Eriggy, te kicsi hontalan a testvéreidhez Magyarországra harcolni.”

A történethez az is hozzátartozik, hogy édesanyám szerint apám azokban a napokban egész éjjel a rádiót hallgatta, fogta a fejét és sírt: ment volna, de végül maradt. Fia született.

Aztán néma csend 1968-ig, amíg újra felbolydult egy kicsit a világ körülöttünk. Arra a cirkuszra, amit akkori pártunk és államunk frissen felkent vezetője rendezett a székely megyékben (is), már világosan emlékszem. Puskaország és ...

A lengyel szolidaritás már ifjúkorom élménye volt, szintén a rádió a ludas abban, hogy az ember fia ki-kihallgatózott a maga szűkebb életteréből, amelynek alaphangulata szép lassan tudathasadósossá érett. Nappal sokoldalúan

fejlett emberke voltam, a szintén sokoldalúan fejlett és virágzó, eredeti demokráciánkban, éjjel szorgalmas rádióhallgató és néha álmodozó.

1989-ben, mire ismét zökkent egyet az idő kereke, becsületesen ki- és elkészültem. Már alig féltem, de már nem is reménykedtem túlságosan. Nem mentem Magyarországra harcolni. Nem is lett volna miért. Mi történt 1956-ban, hogy ragyogása a mai napig is éltet? Számomra annyit az akkor történtekről, hogy bármi is volt a hivatalos állásfoglalás és nyilatkozat, szűkebb környezetemben soha senkitől se hallottam, hogy 1956-ban ellenforradalom lett volna. Ezt köszönöm szűkebb hazámnak. S ha már 1956 mint évszám felkerül a sírkövemre, akkor díszeljen is rajta.

Amúgy az 1956-ban történtek szakmai megítélését bízunk a történészekre. Ők bizonyára majd a születésemről is kiderítik, hogy az egy államcsínnyel körített és álcázott lázadás vagy felkelés volt csupán. A nevek változnak, az évek múlnak, a jelmondatok maradnak.

Annyi tény, hogy 1956-ban a magyar népnek hirtelen elege lett mindenből, s ezt ki is nyilvánította. Lehet, maga öfelsége, a nép is meglepődött, hogy ezt majdnem két hétig meg is engedték neki. Nyugati bölcsek és háromkirályok, mennyből az angyal. Végül, mieelőtt szülei elmenekítették volna,

utolérték, és átkeresztelték a gyermekeket. Nesze neked, szovjet keresztkomaság! Ma már alig gondolkodom azon, hogy lehetett úgy élni, ahogy éltem. Hogy lehetett tízezreket úgy bebörtönözni, hogy a nevüket se merték otthon emlegetni. Úgy lehet, hogy ha nem lett volna 1956, előbb-utóbb úgyszólván bezárták volna őket, vagy helyettük éppen másokat. Néha így nosztalgázom, ha egy-egy hullá kifordul a szekrényből, és egy-egy besúgónévnek megszüntetik a titkosítását. És egyáltalán nem értékelem az egykori felbujtókat, sem a mai színlelő emlékezőket. Van, aki egész életét végigjajgatja, van, aki néma, mint a sír. Patetikusabb, mint az agresszív nyuszi a fűben. Valamelyik költőnk írta, de végül mégis a költőknek köszönöm, hogy még emlékezünk 1956-ra: „lásd, Uramisten, ez se sikerült, ez az evangélium szomorúság.”

Mindig számontartottam, kikkel születtem egy napon, ha más-más évben is esett meg a dolog. Legyen a születés és meghalás mindnyájunk számára nemzeti magánügy. És valamiért mosolyogva készülök a 60. születésnapomra. Olyanok fognak zenés üzenetet küldeni a vasárnapi ebédhez, akikkel sohasem cseresznyéztünk egy tálból. Sőt. Mégis egy kicsit meg fogok majd hatódni, s lehet, hogy el is bőgöm magam.

SZÁSZ FERENC

Az emberi vallás

TÁMBA RENÁTÓ

Minden kelet-magyarországi unitárius szervezet bölcsője a Beregi Unitárius Szórvány volt. Az 1988-ban született Tamba Renátó a keleti országrészhez tartozó Ózdon él szociális munkásként. A Partium folyóirat révén jutott el a lapot működtető Unitárius Alkotók Társaságához (UART). Először verseivel jelentkezett, de egyre jobban megérlelődött unitárius életszemlélete, ami prózai írásaiban is nyomon követhető. Belépett az UART tagjai sorába, és unitárius hitoktató vagy teológiai hallgató szeretne lenni.

• Mindenki hisz Istenben, ám sokan nem akarják elfogadni a tényt, mivel nem mindenki számára áll rendelkezésre egy elfogadható, könnyűszerrel követhető alternatíva az Istenbe vetett természetes hit megélésére. Persze, hogy nem akarunk hinni egy zsarnok Istenben, akit csak úgy szolgálhatunk helyesen, ha megtagadjuk alapvetően hedonista emberi természetünket. Ez az önmegtagadás nem vezethet máshoz, mint végletekhez, miközben a horatiusi értelemben vett hedonizmus volna a kö-zépút: a földi örömmel való mértékletes gazdálkodás.

A Római Birodalom erkölcsi kicsapongásait tekintve nem meglepő egy alapvetően aszketikus vallás térhódítása, mely – véget vetvén a „dölyfös boldogok” korának – a szenvedésre, a búsulásra, a jámborságra, az irgalmasságra és a szelidségre helyezte a hangsúlyt (ld. Reviczky Gyula *Pán halála* c. versét). Ám ma már az istenhít szószólóinak el kell ismernie az emberi természet törvényeit, ha el akarják hinteni a hit magvait a lelkekben.

El kell fogadni, hogy az ember önmegvalósításra vágyik, hogy mindenki egyéni úton kívánja kiteljesíteni a benne rejlő isteni valót. S el kell fogadni azt is, hogy a külső irányítás hosszú távon működésképtelen, s egy fölöttünk álló, parancsokat osztó Isten akaratával nem tudunk azonosulni – egy ilyen Istennek pusztán szolgálhatunk, valódi hitközösségek építőmesterei aligha. A lelkiismeretünk forrása: Isten, s az Ő ereje bennünk is fellelhető, nem pusztán rajtunk kívül. Csak akkor élhetünk helyesen, ha felleljük lelkünk

mélyén ezt a teremtő erőt, mely lendülettel, szellemi és lelki termékenységgel ruház fel minket.

Azonban ahhoz, hogy felleljük magunkban Isten erejét, hinnünk kell, hitünket tudatosítani kell, a tudatosítás egyik leghatékonyabb eszköze pedig a közösségi lét. Semmi sem él igazán az elménkben és a lelkünkben, ami nem talál megerősítést a közösségben. Ritka az a heroikus ember, aki mégis képes elevenen tartani meggyőződéseit remeteként vagy közösségi beágyazódás nélkül is. A vallás alapvetően közösségi jelenség, senki sem képes vallást működtetni egy-maga, aki mégis megpróbálja, abból rendszerint örület kerekedik. Azonban vallási közösségekre nem azért van szükség, hogy az egyházi tekintélyek előre meghatározott, rajtunk kívül álló dogmák mentén irányíthassák életünket az „Atya” nevében, hanem azért, hogy módot adjon arra, hogy saját lelkiismeretünkön és a belső tekintély keresésén keresztül rálépjünk az Isten felé vezető ösvényre. Mindenki más és más perspektívából közelít Istenhez, hiszen mindenkiben másképpen szólal meg az Ő hangja.

Ha a dogmák indukálta társadalmi normák okozta krónikus kényszerérzet határozza meg erkölcsi útkeresésünket, előbb-utóbb süketekké és vakokká válunk a valódi igazságokra. Ellenben ha a belső tudatosság útjait járjuk, s felismerjük, hogy a legfőbb jó mélyről fakad, megnyílhat szívünk a világra. Ám mit jelent a mélyről fakadó hit? Mind a saját, mind a „közösség lényének” mélyéről fakadó hitet érttem alatta, a közösség leglényegibb

vonása pedig a kölcsönösségen alapuló szüntelen fejlődés, mely a lelkek és elmék szüntelen párbeszédére, érintkezésére épül. Én nem létezem a közösség nélkül, de a közösség sem létezik valódi, öntudatos individuum nélkül, s ugyanígy: a hit sem válhat elevenné e nélkül a közösségi dialektika nélkül.

Én már régóta így gondolom mindezt, s miután találkoztam az unitárius vallással, roppantul megörültem annak, hogy létezik egy olyan vallás, mely organikus módon hagyja lélegezni az ember személyes hitmegélésre való természetes hajlamát. Hiszen már az őseMBER, s már a gyermek is hívó: az egyik szellemekhez fohászzkodott a barlangrajzok előtt vagy a termékenységi szobrok előtt állva, a másik pedig – persze, egy bizonyos korban – hiszi, hogy minden történés meghatározója egy cél. Tar Sándor egyik novellájában egy kisgyermek pedig éppen azt magyarázza egy öregemberrel kapcsolatban, hogy valójában ő is hisz, mint mindenki, csak lusta megtanulni hinni. S valóban, hogyne lenne a hit szerves, lelkünkbe írt vonás, „Isten ajándéka”, mely belső igazságok feltárására hajt minket? Lehetséges, hogy belső igazságaink egytől egyig tökéletlennek bizonyulnak, ha a tárgyilagos, visszatekintő értékelés tükrén keresztül tekintünk azokra, ám ha a szenvedélyes igazságkeresés hajtja minden tettünket, ennek fényében tekintve még hibáink is megszépülhetnek. Ne legyünk tehát tárgyilagosak, s ne legyünk szabályfüggők sem, mert minden, ami egyszerre emberi és jó, az a hitszenvedély műve.

Mindezzel szemben a dogmák elhomályosítják az intuíció és az értelem útját, illetve megbénítják a lélek megismerő képességét, mert az emberen kívülre helyezi a hit-igazságokat.

Pedig, miképp Channing Vilmos megállapította: az értelem nem más, mint „Isten lényegének szikrája az emberben.” Maga Jézus sem a dogmák hatalmát hirdette, hanem a megismerés szuverenitását, miközben a gondolkodás megtermékenyítő hatásában hitt, s igyekezett felszabadítani az embereket a vallási tekintély uralma alól. S ő maga sem kívánt tekintélyszeméllyé válni: Jézus pusztán a saját példáján keresztül kívánt

nevelni. Nála tehát az életgyakorlat és az erkölcs kéz a kézben jár egymással, s ez példaértékű a ma embere számára is. Hiszen csakis így, a szabad lelkiismeret útján fejlődhet ki az igazán élő, öntörvényű erkölcs, ha a hit és a cselekedet nem válik el egymástól. Ez az unitarizmus tanítása is, s ez az egyedül járható út. Dávid Ferenc maga is úgy gondolta, hogy nincs nagyobb esztelenség, nincs nagyobb lehetetlenség, mint a lelkiismeretet bármire is kényszeríteni. Ennek jegyében hirdette az unitárius reformációt, s ezért szorgalmazta a lelkiismereti szabadságot, azt hangsúlyozva, hogy a hit Isten ajándéka.

A hit csak akkor lehet az egyén és a közösség életére nézvést egyaránt megtermékenyítő hatással, ha nem sulykolják, hanem hagyják megélni. A hit csak úgy válhat valóban közösségi tényezővé, ha hagyjuk, hogy előbb egyéni tényező is legyen, a sürgetésnek itt nincs funkciója. Csak úgy kovácsolódhat eleven, organikus hit a közösség talapzatán, ha az erkölcs nem a társadalom felől jön, hanem hagyjuk, hogy belőlünk fejlődjön ki, az öntörvényű, de a közösségi lét felé vezető hitszenvedély talaján. Leljük fel hát magunkban Isten erejét, s építsünk együtt hitet az isteni építőanyagokból, melyeket lényünk mélyéről meríthetünk!

Álljatok meg a hitben!

„Vigyázzatok, álljatok meg a hitben... (1Kor 16,13) „Légy hű mindhalálig!” (Jel 2,10) – kezdte az ünnepi istentiszteletet Adorjáni Levente szentkirályi és botfalusi lelkész augusztus 28-án.

Ezen a vasárnapon a botfalusi kicsiny gyülekezet ünnepelőbe öltözve várta a két konfirmandus kislány belépését, akiket a lelkész mutatott be. Konfirmálási ünnepély Botfaluban, igen, ott, ahol 11 évvel ezelőtt volt utoljára konfirmálás. Egy pillanatra eszünkbe jutott egy kérdés a kátéból: „Mi a konfirmálás?” A válasz a már konfirmáltak számára nagyon egyszerű: „A konfirmáció az unitárius hitben való megerősödés.”

És vajon itt, ebben a parányi közösségben mit is jelent a konfirmáció? Mit jelent egy olyan közösségben, ahol a magyar szó mellékvágányon hangzik, ahol nincs magyar iskola, sőt még óvoda sem, ahol a gyerekek egymás között többet beszélnek románul ... és ahol csak az Isten házában hallanak magyar szót, itt próbálnak magyarul imádkozni. De hála a nagyszülőknek, akik otthon még felvállalják a káté kikérdezését magyarul, akik még magyarul beszélnek az

unokával, nem vették ki a magyar szó a legifjabb nemzedékek ajkáról.

A két konfirmandus a székelyruhát választotta ünnepelő ruhának, ezt tartották a legszebbnek. Bátran, hangosan tudtak magyarul válaszolni a kérdésekre, sőt a következő vasárnap, ígéretüknek eleget téve ott voltak az imaházban. Mosolyogva mondták: most könnyebb. Ügyesek voltatok és vagytok – mondtam. Adja Isten, hogy a kisiskolásként megtanult versike igaz legyen rátok: „A templomba buzgón járok,/ minden munkámban helyt állok.”

Vessünk egy pillantást a konfirmáltak névkönyvébe, amit Göncz Mihály lelkész indított 1949-ben! 1981-ben, Kiss Ákos lelkész idejében két konfirmáló volt. 1990-ben Botfaluban négy konfirmálót jegyeztek be, 1993-ban, ugyancsak Botfaluban négyen konfirmáltak, 1996-ban ötön, míg 2005-ben hárman, aztán 2016-ig nincs konfirmálás. Van mégis élni akarás az egyházközségben, van szereplés az imaházban, vallásos ünnepek megtartása, március 15-e, augusztus 20-a nem megy feledésbe, vagy akár az októberi öregek vasárnapja, ahol mindhárom felekezet együtt ünnepel, közösen, magyarul.

Augusztus 28-án nemcsak a két kislány hozzátartozói ünnepeltek, hanem a gyülekezet minden tagja, hogy újra van konfirmálás, megfiatalodik az egyház két növendékkel.

Mivel a konfirmálás ritka dolog ebben a kis egyházközségben, József Lenke ny. zenetanárnő Vargyasról öntudatosan vállalta a kántorizálást. Az éneklésbe ezúttal is besegített testvére, a Botfaluban élő Bedő Rózsika, illetve Tankó Hilda református gondnoknő. Ezúton is köszönjük a segítségüket, hiszen segítők, tenni akaró hozzáállásukkal az egyházközség alapkövei.

ADORJÁNI GYÖNGYVÉR

HITFORRÁS

Unitárius vagyok

FEKETE ATTILA GÁBOR

E vallomással folytatjuk azt a négyrészes sorozatot, amelyben a 2016. május 8-án unitárius vallásra áttért új egyháztagok gondolataikat osztják meg választott hitükkel kapcsolatosan.

Nyilvánvaló, hogy ha ma ideálltam önök elé, akkor eddig hivatalosan nem voltam unitárius.

Felmerülhet rögtön a kérdés, miként jut oda egy felnőtt ember, hogy úgy dönt, egyházat választ (vált) negyvenvalahány év után.

Úgy vettem észre, általában nem jellemző napjainkra az, hogy vallást változtat, választ valaki, erős külső ráhatás nélkül, csak azért, mert arra az elhatározásra jutott. Inkább az szokott előfordulni, hogy komoly meggyőző munka eredményeként döntenek úgy emberek, hogy új vallást választanak.

Gyökereim

Röviden elmondom, hogy ki vagyok én, és hogyan jutottam ide ma, önök elé.

Fekete Attila Gábornak hívnak, Nagyváradon nőttem fel, édesanyám református, édesapám pedig katolikus. Engem katolikusnak kereszteltek. Templomba nem jártunk, de az elsőáldozáson és a bér-málkozáson átestem én is.

Már felnőtt fejjel, a feleségem családjával kezdtem az egerbegyi református templomba járni, ekkor kezdett a hitem csírázgatni. Közben úgy alakult, hogy több református teológussal, lelkésszel kerültem jó viszonyba, barátságba, és sokszor vettem részt olyan lelki gyakorlatokon, alkalmakon, amelyek nagy hatással voltak rám. Egy szomorú esemény kapcsán kerültem először Isten-közeli állapotba, majd később, a nagyobbik lányunk születése előtt újra. Tordán, majd Kolozsváron is a református istentiszteleteket látogattam éveken át.

Hogyan kerültem kapcsolatba az unitárius vallással?

Először a János Zsigmond Unitárius Kollégium évnyitó és évzáró ünnepségei alkalmából jöttünk be a templomba évekkal ezelőtt, és egyből megragadtak a prédikációk, a szellemiség, a hangulat.

Aztán egy kedves barátnőnk bátorítására kezdtünk el istentiszteletekre járni, először a feleségem, majd én is.

Miért választottam az unitárius vallást?

Nagyon sok kérdés foglalkoztatott Istennel, Jézussal és a különböző hitelvekkel kapcsolatosan, sok mindent nehezen tudtam elfogadni: Jézus isten voltát, az eredendő bűnt, a feltámadást, hogy csak néhány példát említek. Azt gondoltam, hogy a hitemmel van baj, nem elég erős, nem elég őszinte, mert ha tényleg igazán hinnék, akkor ezeket is el kéne tudnom fogadni.

Aztán itt, az istentiszteletek során, lassan ráébredtem, hogy másképp is meg lehet közelíteni ezeket a kérdéseket, és bizonyos dolgokat meg lehet kérdőjelezni, attól még nem leszek bűnös vagy rossz ember.

Lehet, hogy szerencsésnek mondhatom magam azért, mert nem beleszülettem ebbe a vallásba, és úgymond nem készen kaptam, hanem rákényszerültem, hogy egy csomó dolgot újragondoljak. Erre sarkalltak a konfirmálást előkészítő beszélgetések is, melyeknek során sok dolog a helyére került a fejemben, és sok-sok új kérdés is megfogalmazódott bennem.

Valahogy úgy tudnám profánul leírni, hogy évekig jártam egy olyan ruhában, amelyik itt is szorított, ott is húzott, de azt gondoltam, hogy ez így kell legyen, és velem van a baj. Aztán egyszer csak kiderült, hogy van egy olyan gúnya, amelyik olyan, mintha rám öntötték volna.

Úgy is fogalmazhatnék, hogy vallást és egyházat találtam a már meglévő hitemhez. Egy gyülekezetet, ahol otthon érzem magam, és egy lelkészt, akire számíthatok, hogy segít feltenni a kérdéseket, és akivel meg is vitathatom a lehetséges válaszokat.

Ez most egy kicsit úgy hangozhat, mintha megérkeztem volna, és tulajdonképpen meg is érkeztem, de nem a végponthoz, hanem a kiindulópontba.

Pár hónappal ezelőtt egy társaságban felmerült a konfirmációnk témája, és arról beszélgettünk, hogy könnyebb-e vagy sem egy nyitott gondolkodású vallást követni.

Akkor úgy gondoltam, és ma is az a véleményem, hogy sokkal nehezebb út, nagyobb felelősség a személyes vallásos szabadsággal élni, mint a dogmák által meghatározott keretek között gyakorolni egy vallást. Sok embernek van szüksége a korlátokra, mert másképp bizonytalanná lesz. Mégis úgy találom, hogy nehezebb az az út, amely a személyes keresésen, felismerésen keresztül vezet.

Végül arra kérem az Urat, hogy adjon nyitott elmét és őszinte szívet, hogy megtaláljam a kérdéseimre a választ, hogy igaz hittel és szeretettel tudjak haladni azon az úton, amelyre rávezetett, amelyen elindultam.

A levéltári forrásoktól a helyszíni vizsgálódásig és vissza

Fehér János művészettörténésszel, akinek a bölöni templomról szóló kötetét lapunk 2016. májusi számában ismertettük, Pál János homoródszentmártoni lelkész-történész beszélgetett.

• Idén jelent meg a bölöni unitárius templomvárról írt monográfiád. Mielőtt azonban a kötetről, munkádról és kutatásaidról kérdeznék, indítsuk beszélgetésünket a gyermekkoroddal. Milyen értékeket kaptál szüleidtől, szülőfaludtól, iskoládtól, amelyek meghatározták gondolkodásmódodat, és máig érzetik hatásukat az életedben?

1980-ban jöttem a világra Baróton, a szüleim vargyasiak, így Vargyason nőttem fel, a népes családban én voltam az első és egyetlen fiúgyermek, a későbbiekben még négy húgom született. Iskolába jární szintén Vargyason kezdtem, az tagadhatatlan, hogy a családom és a környezetemben lévő emberek nagy hatással voltak rám, és itt a szüleim mellett főleg az anyai nagyszüleimre, illetve anyai nagybátyámra gondolok.

Most már harminc év távlatából visszatekintve, érdekes közösség létezett a 80-as évekbeli Vargyason: az archaikus falusi társadalom már bomlóban volt, ám még gyerekként tapasztalhattuk az ebben működő erőviszonyok vagy akár a hagyományos erkölcsi értékrend nevelő erejét is: kinek-kinek megvolt a maga helye, a munkának a jutalma, a kihágásnak a büntetése, továbbá a tanulásnak és ezzel együtt az előrehaladásnak vagy akár a változtatásnak a lehetősége. Természetesen mindez egy furcsa, kettős világban, mely a 80-as években azért erőteljesen jelen volt a falvak életében is.

• Milyen szerepe volt egyháznak, vallásodnak a világról való felfogásodban?

Kisgyerekkorunkban a vallás, a templom adott volt, mindebbe beleszülettünk, és sokáig nem is gondolkodtunk a dolgok miéértjén. Hogy én ezen talán egy kicsit korábban is elkezdtem töprengeni, illetve minderről véleményt formálni, az tulajdonképpen az erdőfülei származású anyai nagyszüleimnek köszönhető, aki a maga erős és konok reformátusságával

felhívta a figyelmemet/figyelmünket arra, hogy a világ eme, mondjuk, hitbéli szövete is jóval bonyolultabb, mint ahogy mi a magunk kis világában azt esetleg elképzeltük, vagy magától értetődőnek tekintettük.

Néhai nagyszüleimnek mindazonáltal a lehető legelfogadóbb módon viszonyult férje unitárius vallásához, eljárt az unitárius istentiszteletekre is, és emellett esetenként unokáit is elvitte magával a vargyasi régi református fatemplomcskába – soha nem kényszerítő jelleggel. Az unitárius egyház/vallás kapcsán természetesen igyekeztem a magam véleményét megformálni, és miután végigmentem én is a lázadó, tagadó, próbára

tevő időszakokon, megnyugodtam benne, főleg mivel a számomra is meghatározó két fogalom – értelem és emberség – köré a saját értékrendemnek is megfelelően építő filozófiát találtam benne.

Az embernek az egyházához és vallásához való viszonya mindig egyedi és hullámzó intenzitású, olykor a passzivitásig semmitmondó, máskor pedig már-már túlfeszítetten ragaszkodó, időnként pedig aggódó – ez utóbbi érzésnek talán manapság lehet a legnagyobb aktualitása.

• Érdeklődésed kialakításában volt-e szerepe a gyermekkorodnak, elemi vagy középiskolai tanulmányaidnak?

Egyértelmű, hogy elsősorban főként a gyerekkori élményeimnek, az akkor ért hatásoknak köszönhetem, hogy én ma történetkutatóként dolgozom. Szerencsésnek mondhatom magam, hogy a családom sem próbált meg korlátozni vagy esetleg rávenni más utakra, szüleim, nagyszüleim már gyermekkoromban elfogadták a döntéseimet, és kívárták, hogy magam határozzak a folytatásról (akárcsak a húgaim esetében).

Nagyon korán rájöttem, hogy az olvasás és az általa megszerzett tudás nagymértékben függetleníthető, így igyekeztem általában jó előre megszerezni azokat az információkat, melyek később egy-egy iskolai év könnyed elvégzéséhez elegendőek voltak (mondhatni autodidakta módszerekkel tanultam, sokszor előre), és ez, főként az irodalom és honismereti jellegű tár-

gyak esetében, könnyen ment – a reáliákkal ma sem vagyok különösebben jó viszonyban. Így sokkal több időm maradt az olvasásra, és kezdetben gyakorlatilag minden érdekelt: a népmeséken át a különféle szépirodalmi alkotásokig, a történelmi regénytől a történelmi értekezésekig mindent elolvastam, de a ponyvát sem vettem meg.

A '89-es fordulat után nagyban nőttek az informálódási, olvasási lehetőségek, és azt is el kell mondanom, hogy a vidéki viszonylatban gazdagnak számító vargyasi iskolai és községi, valamint néhai nagybátyám kiválóan összeválogatott könyvtára nagy segítségemre voltak ebben az időszakban is.

• Mikortól és honnan eredeztethető a történelem, a múlt iránti érdeklődésed? Mindezt azért kérdezem, mert tudom, hogy szakmai pályád előtt volt egy rövid kitérő. Felsőfokú tanulmányaidat Sepsiszentgyörgyön kezdted, és csak ezt követően döntöttél Kolozsvár mellett.

A múlt iránti fokozottabb érdeklődés tulajdonképpen a kezdetektől része az életemnek, nem tudnék egy időpontot vagy eseményt említeni, hogy na, ettől a perctől fogva engem érdekelt a történelem. Az általános iskolában, talán hetedikes vagy nyolcadikos koromban kellett írunk egy fogalmazást, a *Mi szeretnél lenni?* kérdéskörben, melyben én meglehetősen határozottan körvonalaztam a dolgot: történész és/vagy író. A baróti középiskolai évek alatt több dolgot is kipróbáltam, így aztán, amikor a felsőfokú tanulmányok megkezdése előtt álltam, őszintén szólva elbizonytalanodtam. Rengeteg kérdés merült fel: mi lenne a legjobb, mi lenne a hasznosabb vagy az alkalmasabb? Végül érettségi után egy furcsa megoldás mellett döntöttem, Kolozsváron beiratkoztam a politológiai szakra, ám az iratkozás pillanatában már tudtam, hogy nem ez lesz az én pályám.

Igazából még a végleges eredményeket sem vártam meg, rögtön kivettem a papírjaimat az egyetemről, és tulajdonképpen ekkor kezdődött el az útkeresésem.

Egy éven át mindenfélét kipróbáltam: az otthoni gazdasági tevékenység mellett végeztem nehéz fizikai munkát, egy ideig dolgoztam magyarországi vendégmunkásként is, és az év eltelte után sem tudtam, hogy merre is szeretnék indulni. Azt azonban éreztem, hogy ahogy telnek az évek, egyre nehezebb lesz a dolog: kényszermegoldásként beiratkoztam az akkor alig egy éve induló sepsiszentgyörgyi közigazgatási főiskolára, ekkor már a sorkatonaság is újabb egy év elvesztésével fenyegetett.

Sepsiszentgyörgy természetesen egy egészen más környezetet jelentett, jó és rossz tapasztalatokat, újonnan megismert embereket, véleményeket és világnézeteket, és tulajdonképpen az itt eltöltött év erősítette meg bennem a korábbi terveket is: történelemmel, történetkutatással szeretnék foglalkozni, és ennek érdekében Kolozsvárra megyek tanulni.

• Az egyetem elvégzése mindekelőtt egy történelemtanári állásra predesztinált volna. Gondoltál-e arra, hogy tanár legyél, vagy már a kezdetektől fogva tudtad, hogy kutatóként fogsz tevékenykedni?

A tanári pálya soha nem vonzott, fel sem merült bennem mint lehetséges foglalkozás. Kezdetektől fogva a történetkutatói/történetírói pálya érdekelt – már az egyetemi tanulmányaim megkezdése előtt foglalkoztattak a történelmi valóság megismerhetőségének, illetve annak közvetítésének lehetséges módzatai (természetesen ez ma is nagy dilemma); ugyanígy a képzőművészeti alkotások születésével, szerepével és értékelésével kapcsolatos kérdésekre is válaszokat kívántam nyerni.

A kolozsvári művészettörténelmi oktatás természetesen nem olyan

volt, mint amit elsőre elképzeltünk: gyorsan kiderült, hogy valószínűleg nem lesz belőlünk Leonardo da Vinci- vagy Rembrandt-kutató, és az itáliai reneszánszról sem fogunk korszakalkotó szintéziseket létrehozni. Amit tulajdonképpen nem is bántunk, hiszen idővel feltárultak olyan lehetőségek is, amelyek kezdetben talán eszünkbe se jutottak. Az Erdélyben fellelhető, tulajdonképpen a sajátunknak tekinthető művészeti alkotásokkal kapcsolatos kutatói feladatok tömkelegével találtuk szembe magunkat, és Kovács András tanár úr irányításával megismerhettük azt a kutatói magatartást is, amely lehetővé tette az ezen objektumokkal (főleg épületekkel) kapcsolatos eredményes elemzéseket is: az alapos helyszíni vizsgálatok szolgáltatva adatok racionális ötvözését az egyes alkotásokra vonatkozó levéltári forrásokkal.

• Az eddigi munkáidat tekintve azt mondhatjuk, hogy kutatásaidnak tárgyköre, érdeklődésednek területe meglehetősen széles spektrumú. Mindezt az eddig megjelent könyveid alapján mondom. Első köteted Teleki Mihályról, az Apafi-kori Erdély hírhedt államférfijáról szólt, ezt követően egy elpusztult erdővidéki településről (Dobó) írtál, majd a bölöni templomvárról és az olaszteleki Daniel-kastélyról. Honnan ez a széleskörű érdeklődés, és jól látom-e, hogy az utóbbi időben inkább erdővidéki témák kerültek vizsgálódásod középpontjába?

Igen, mindez a levéltári források kutatásában rejlő mondhatni korlátlan lehetőségek felismerésére vezethető vissza. Az a helyzet, hogy az erdélyi magyar történetkutatás nagyon el van maradva a forrásfeltárással. Mindmáig hiányzanak, azaz nincsenek összegyűjtve publikálva azok az írott források (értsd történelmi dokumentumok), melyek megkönnyíté-

nék pl. a kimerítő összefoglaló munkák összeállítását, ezek nélkül bármilyen szintézisre való kísérlet csak foghíjas eredményt hozhat. (Meg kell azért említenünk, hogy az elmúlt évtizedekben jelentős előrelépés történt ez ügyben, lásd pl. Erdélyi Királyi Könyvek, Erdélyi Okmánytár, továbbá számos egyházi jellegű forráskiadvány.)

Teleki Mihály elveszettnek hitt udvartartási naplójára még a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban őrzött kéziratok közt bukkantam. Az 1673–1681 között készült napló kiadásra való előkészítése, a Teleki Mihály udvarának (illetve általa az erdélyi főúri udvartartásoknak) a bemutatását felvállaló tanulmány elkészítése volt az én forráskiadási magaskiskolám (de továbbra is rengeteg tanulni való van): a kötet Kovács András felügyelete alatt, Sipos Gábor észrevételei mellett készült el, sőt a munkálatok idején alkalmam volt még néhány emlékezetes találkozásra a néhai Jakó Zsigmond professzorral is, aki szintén meg akart győződni arról, hogy rendes munkát végzünk.

A kötet megjelenése után főként falkutatásokkal és művészettörténeti tanulmányok írásával, valamint levéltári forrásgyűjtéssel foglalkoztam, igyekeztem tökéletesíteni a latin nyelvismeretemet, illetve középkori oklevelek olvasásában is gyakoroltam magam. Tanulmányom jelent meg az Orbai széki 17. századi törvénykezési jegyzőkönyvekről, továbbá írtam a vargyasi és olaszteleki Daniel kastélyokról, az alsórákosi kastélyról, a nagybaconi református templomról, az erdővidéki udvarházakról. Hazatérésem óta nem mondtam le a nagyobb lélegzetű munkák összeállításáról sem, erre inspirált és kötelezett is a *Teleki Mihály udvartartási naplója* c. kiad-

vány kapcsán megítélt szakmai elismerés (Gróf Mikó Imre Tudományos Díj, 2010), továbbá a kutatásaim során egyre inkább felgyűlő anyag ösztönző ereje is.

A Székelyföldön bizonyára rendhagyó módon végül sikerült útjára indítani egy könyvsorozatot, melynek az *Erdővidéki Történelmi Adatok* címet adtuk, és amelynek a kötetekben az erdővidéki kutatási eredményeimet szeretném

Hecser László felvétele

közvetíteni: tematikus tanulmányok és a kapcsolódó források teljes szövegű kiadásával. Mindezt a baróti Dobó-Valál Egyesület elnöke, Derzsi Sámuel támogatása és szervező tevékenysége tette lehetővé, a kutatás és a könyvkiadás költségeinek előteremtésében a tehetséges erdővidékiek (személyek, vállalkozások, intézmények) segítségével folyamodva – dicséretükre legyen mondva, a sorozatnak már két kötetét meg is jelent. Az első az említett Dobó – a 17. század elején elhagyott település, Erdőfűlétől északra – kapcsán íródott, ám aztán menet közben az Erdővidék kapcsán megfogalmazható középkori és koraujkori település-, igazgatás- és egyháztörténeti vonatkozások, sőt a korábbi korszakok településeinek önvédelmi stratégiáival kapcsolatos adatok (búvóhelyek, templomvárak stb.) is belekerültek, az elpusztult településre vonatkozó források szövegével együtt (ez 2014-ben jelent meg). A

második kötet 2015-ben került nyomdába, az idén vehettük kézbe, és a bölöni unitárius templomvár részletes történetét adja, kimerítő képanyaggal.

Művészettörténeti kutatásaim érdekes színfoltja az olaszteleki Daniel-kastély, az épület kezdeti falkutatását én végeztem, falképeit 2009-ben találtam meg. Az épület ma már teljesen felújítva kastélyszállóként működik, és egy nagyon látványos 17. századi falképegyüttes maradványait őrzi – többek közt ennek az ikonográfiai programját kíséreltem megfejteni az idén megjelent terjedelmesebb kötetben (egy festett családi krónika jeleneteiként tudtam értelmezni a képek mondani-valóját), melynek egy kétnyelvű (román–angol) változata is megjelent. Reményeim szerint hamarosan a vargyasi Daniel-kastélyal kapcsolatos kutatások is kötetbe kerülhetnek, továbbá a miklósvári és sepsikőröspataki kastélyok építéstörténetét is tervezem megjeleníteni.

• **Beszélgessünk egy picit a bölöni templomvárról írt munkádról. Mikor és miért került ez az épületegyüttes figyelmed látószögébe?**

Erdővidéki lévén és itt élvén, az itt emelkedő történelmi jellegű épületegyüttesek már kezdettől fogva – vagyis mióta művészettörténetet kezdtem tanulni az egyetemen – a látókörömben voltak, és ha tehettem, akkor igyekeztem minél többet feltárni ezek keletkezéséről, múltjáról. A Székelyföld peremén, a Barcaság szomszédságában emelkedő bölöni unitárius templomvár nemcsak az ódon tornyos védőöv, hanem a nálunkfelé hagyományos protestáns templomoktól teljes egészében eltérő, monumentális templomépület miatt

is nagyon érdekelt, a keletkezésével kapcsolatos különféle legendáknak pedig nem tudtam hinni – így maradt a minden részletre kiterjedő helyszíni és levéltári kutatás.

• **Mikor és kiben/kikben érlelődött meg a gondolat, hogy kutatásaidból kötet szülessen?**

A bölöni unitárius templomvár kapcsán én a kezdetektől tudtam, hogy egy önálló kötetbe foglaljuk a történetét. 2011-ben, amikor újra elővettem a bölöni kutatómunkát, és gyakrabban szálltam ki a helyszínére is, ifjabb Kozma Albert lelkeséssel folytatott beszélgetéseink során fokozatosan, mondhatni természetesen eljutottunk a kötet elkészítésének szükségességéig is. Ezek után nemsokára – és itt talán ismét felemlíthetem a rendhagyó kifejezést – presbitériumi ülés döntött arról, hogy a kutatómunkát el kell végezni, azt támogatni is kell, és a kötetet minél előbb szükséges megjelentetni. A kutatási tevékenységet kezdetben rövidre terveztük, ám egyre több levéltári forrás került elő, így jóval több időbe telt az előre látottnál.

• **Milyen nehézségekbe ütköztél a munkád során? Kik voltak a segítségedre?**

A kutatómunka során a bölöni unitárius egyház és elöljárósága teljes támogatását élveztem (sőt Bartha Attila bölöni református lelkész jóvoltából a református egyháznál őrzött levéltárat is át nézhettem), a helyszínen való kutakodás (pl. a tornyos védőöv fal-kutatása, felmérése) is zavartalan volt – köszönet érte. A távolabbi kutatási helyszínekre (Sepsiszentgyörgy, Brassó, Kolozsvár, Budapest) való eljutást is sikerült megoldanunk, itt külön kiemelném Molnár B. Lehel (Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára) hathatós segítségét, és a kolozsvári kutatás időtartamára a püspökség általi díjtalan elszállásolásomat. A budapesti levéltári

kutatásokat Derzsi Sámuel közbenjárása tette lehetővé, külön köszönöm Szöke Istvánnak és családjának a vendéglátást.

A kézirat elkészültével aztán számos nehézség is jelentkezett: a mennyiségek a tervezetteknek kb. a duplájára emelkedtek, úgy a szövegek, mint a releváns képanyag tekintetében (archív és mai fotók, tervek, továbbá a Gyöngyössi János által készített rekonstrukciós rajzok), ezeknek a kötetbeni reprezentatív megjelenítése pedig jócskán megemelte a nyomtatási költségeket, illetve a megjelenés ideje is egyre húzódott. Mindazonáltal nem szerettünk volna engedni a minőségből, így aztán a szerkesztési és nyomtatási költségek nagy részét a Dobó-Valál Egyesület átvállalta (szintén köszönet érte), ilyenképpen az Egyesület és a Bölöni Unitárius Egyházközség közös kiadásában, az általam fennebb már említett sorozatba ágyazva látott napvilágot ez a kötet is.

• **Melyeket tartod a bölöni vártemplommal kapcsolatosan folytatott kutatásaid legfontosabb eredményeinek?**

A kötetbe foglalt információs anyag meglehetősen sokrétű: itt talán kiemelném a megtalált középkori faragványok bemutatását, továbbá a templom köré épített erődítmény/vár kapcsán közölt újabb levéltári adatokat, és az északi torony, illetve a várfal latin nyelvű töredékes feliratainak a megfejtését. Emellett pedig a historizáló bölöni unitárius templom építéstörténetének a feltárását, a Pákei Lajos által tervezett épület alaprajzi elrendezésének, díszítményeinek a forrásaira irányuló kutatási eredményeket említeném meg. Reményeim szerint sikerült gazdagítani az erdélyi protestáns templomépítéssel kapcsolatos ismereteinket, és ezzel együtt a Pákei-életmű jobb megismeréséhez is hozzájárulni.

A legfontosabb, általam remélt eredmény talán az lenne, ha a

bölöni templomról is az őt megillető helyén beszélne az ezután (megszűnne a szokatlan forma miatt egyesek által a mai napig hangoztatott idegenkedés), továbbá hogyha ez az egész történet segítené a nagy múltú, sokat tapasztalt bölöni közösség identitástudatának erősödését – erre, akárcsak a számbeli gyarapodásra, égető szükség van.

• **Ennek a kötetnek a terveid szerint lesz folytatása. Miről fog szólni a második kötet?**

Az elmúlt évek kutatási tevékenysége révén rengeteg bölöni vonatkozású levéltári anyagot sikerült összegyűjteni. Olyannyira, hogy esélyünk sem volt arra, hogy egy kötetbe mindent belezsúfoljunk. Úgy döntöttem, hogy az első kötet teljes egészében az épületegyüttesről (vagyis a templomvárról és a régi, 1893-ban elbontott templomról) szól majd, és a társadalomtörténeti vonatkozású ügyeket, a felekezetek közti viszonyt, a politikai közösséggel kapcsolatos eseményeket, de a lelkészek, tanítók, egyházi elöljárók életrajzeit vagy akár a további egyházi épületeket (papi lak, kántori lak, iskola, művelődési ház stb.), temetőket érintő tanulmányok egy újabb, most már készülő kötetbe fognak belekerülni.

• **Rengeteg unitárius vonatkozású témát kutattál. Melyek ezek, és van-e esély arra, hogy azok kiadásra kerüljenek?**

Levéltári kutatásaim során számos unitárius közösség esetében ismertem meg az egyházközségek történetére vonatkozó, használható iratanyagot, illetve templomaink helyszíni vizsgálata (pl. falkutatás) is fontos eredményekkel kecsegtet.

Tíznel is több éve már, hogy behatóbban kezdtem foglalkozni Lázár István püspökünk egyházlátogatási jegyzőkönyveivel – hatalmas anyagról (nagy részben már átírva), felbecsülhetetlen értékű művészettörténeti stb. forrásról

van szó, ezeknek a teljes szövegű kiadása történetkutatásunk számára óriási előrelépést jelentene – és talán van némi remény arra, hogy a közeljövőben nagyobb erővel is munkálkodhassak ennek megvalósításán.

Továbbá a nagyajtai unitárius templomvár történetének a kutatása is előrehaladott állapotban van már, 2010 óta foglalkozom ezzel is, lehetőségeim szerint kisebb-nagyobb intenzitással, pár hete készítettem el a felújítási tervekhez szükséges román nyelvű művészettörténeti tanulmányt is – az egyházközség ismételten pályázni szeretne az épületegyüttes teljes felújítására.

De a látókörömben van Homoródszentmárton is (egy reménytelen együttműködés keretében), továbbá természetesen a szülőfalum, Vargyas múltjával kapcsolatos kutatásaim is hoztak már közlésre váró eredményeket.

A történetkutatói lehetőségek gyakorlatilag kimeríthetetlenek, s habár manapság is gyakran hallani, hogy a források, az oklevelek, iratok stb. elpusztultak, és ezért nincs adat, én nem így látom: a fenti megjegyzés esetleg a kutatómunka alóli kibúvás indokaként szolgálhat, források vannak, és aki keres, az talál. Egyházközségeink mindenike megérdemli az alapos történeti vizsgálatot, én a magam rendjén mindent megteszek, hogy képességeimet e területen is gyümölcsöztessék. Biztató, hogy mindezt nem csak én gondolom így...

• Olyan embernek ismerlek, akinek nemcsak, hogy markáns véleménye van az őt körülvevő világról, társadalomról, hanem képes annak jelenségeit tárgyilagosan is megítélni és értelmezni. Arra lennék kíváncsi, hogy mit jelent számodra az egyház, továbbá, hogy unitárius értelmiségiként, hogyan látod az egyház jelenlegi helyzetét, és miképpen határoznád meg an-

nak szerepét és küldetését a huszonegyedik században?

Az egyház és a vallás az önmegehatározásom fontos része, sőt esetenként a kapaszkodója, de ezzel bizonyára mindenki így van, sok esetben nyilván csak a sorrend változik, és ez legtöbbször az adott definiálási helyzet vagy kényszer függvénye is (pl. magyar, vargyasi, unitárius, román állampolgár stb. vagy ugyanezek más felállásban). Tudjuk azt, vagy legalábbis halljuk, hogy manapság minden világban van, legyen szó a világgazdaságról, államháztartásról, az oktatásról, a családi vállalkozásról, a házasságról, a barátságról, az emberi kapcsolatokról vagy akár a sertések komfortzónájának a biztosításáról...

Olyannyira válsághangulat uralja a világunkat, hogy ez átragadt az emberi értelemre és lélekre egyaránt, tulajdonképpen minden egyes ember tudatába beépült az a válságérzet, ami a legbriliánsabb elmét is könnyedén kormányozhatóvá teszi. Nyilván az egyházak is válságban vannak, köztük az unitárius egyház is – mindez lehet, hogy igaz, de az is lehet, hogy nem. Az is tapasztalható, hogy a különféle világ- vagy pénzszervezetek, államok, kormányok stb. nem érdekeltek a válsághangulat megszüntetésében (az igen gyéren alkalmazott tüneti kezeléseken kívül), így talán az egyházakra, e kontextusban történetesen az unitárius egyházra marad(hat) a szerep, hogy gyökeresen megpróbálja kiirtani az emberek tudatából a válságérzetet. Korábban már említettem a két fogalmat, melyek a számomra leginkább meghatározzák az unitárius eszményt: értelem és emberség – ha ezek megszabadulnak a válságérzet mételetyétől, az építkezés talán könnyebb és nyugodtabb lesz, az ezen munkálkodó egyház pedig gyarapodik... De mindehhez az egyháznak egyensúlyban kell lenni, ide-oda billegni nem lehet... Ha már megkérdezted...

• Talán ezzel kellett volna kezdenünk beszélgetésünket. Légy szíves beszélj a családdról, és ennek kapcsán arról, hogy mit jelent számodra a család.

Minden embernek szembesülnie kell, vagy legalábbis kellene azzal, hogy a közterek óriási hatalommal bírnak, még ha néha lefitymálón is viszonyulunk a közterek erejét már megtapasztalt ember megnyilvánulásaihoz. Gondolok én itt a „majd ha családod lesz...”, „majd ha gyermekek lesz...” típusú szókapcsolatokra. Igen, én mindezt, vagyis a mindenkor közterekben rejlő bölcsességet leginkább a családalapítással tapasztaltam meg.

És itt talán nincs is szükség a „közterek” különösebb részletezésére: beszélhetnék itt a feleségem odaadó gondoskodásáról, amit nem mindig sikerül a legméltóbban viszonzni, és szólhatnék továbbá a zsörtölődéséről is, amikor valamely korábbi századból visszarángat a keménypadlójú és valóságsgazú 21-be – és ez mind szükséges ahhoz, hogy a munkámat a lehető legjobban próbáljam/tudjam elvégezni.

Beszélhetnék a kislányom születéséről, amelynek a pillanatában tényleg úgy éreztem, hogy térben és időben is nőttem/nőttünk, többek lettünk, mindezt egy rettenetes félelem-, aggodás- és felelősségérzet egyvelegében, ami aztán kismúlt, és ahogy telt az idő, a mi legfiatalabb teremtsünk mellett a korábbi századok eseményeivel való bíbelődés már nem is tűnt annyira halaszthatatlannak. Általában ennél sokkal prózaibb a hangulatunk, ám a feleségem ragaszkodása bármely pillanatotkat ünnepivé és ösztönzővé tudja tenni, a kislányunk értelmesen csillogó szemében pedig ott a jövő ígérete is...

Hát így, „közhelyesen” ennyit a családról.

(A teljes változat az Unitárius Közöny Facebook-oldalán olvasható.)

SZERETETSZOLGÁLAT

Rendhagyó beszámoló a SegédKezek kalákatáboráról

Tényleg boldogok az irgalmasok?

VAGYAS ATTILA

• A hegyi beszédben azt olvassuk: *boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek.* (Mt 5,7)

Az idei SegédKezek kalákatábor beszámolóját hadd kezdjem a számok és tények helyett valami mással. Hadd kérdezzek valami személyeset, és legyen a kérdés létjogosultsága maga az evangélium. Gondolkodtál-e azon, kedves Olvasó, hogy mikor voltál irgalmas? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem? Mit jelent számodra irgalmasnak lenni? Egyáltalán: szükséged van-e erre az érzésre, létformára, állapotra? Kérdezem mindezt azért, mert ha körülnézünk szűkebb vagy tágabb környezetünkben, azt tapasztaljuk, hogy az emberek többsége nem irgalmas. Ha körülnézel a világban, azt látod, hogy minden szinten robbanásszerűen terjed a durvaság, a kíméletlenség, a türelmetlenség és a közöny. Mielőtt minket is magával ragadna a nyájszellem, talán érdemes elgondolkodni ezen...

Az irgalmasságról úgy beszél a teológia, mint Isten alaptulajdonságáról. De vajon milyen az irgalmasság emberi arca? Azt szokták mondani: irgalmas ember az, aki segít a másikon. Az irgalmas samaritánus jézusi példázata (Lk 10,25–37) alapján helyesebb azt mondani, hogy az az irgalmas ember, aki érdek nélkül segít a másikon. Irgalmas az, aki nem úgy bánik a másikkal, ahogy azt megérdemelné, hanem annál jobban. Nem olyan a fogadj Isten, amilyen az adjon Isten – ahogy mondani szokták. Nem úgy viszonyulok a másikhöz, ahogy ő viszonyult hozzám, hanem irgalmasan. Jót adok annak is, akitől rosszat kaptam, vagy akitől semmit nem remélek. Jézus tanítása szerint az irgalmasság nem azt nézi, hogy ki az a másik (lásd a zsidók és samaritánusok közötti ellenséges viszonyt), hanem felismeri a szükségét, vagyis azt, hogy a másik ember segítségre szorul. Az irgalmas ember azt nézi, hogy mit tud tenni a bajba jutott felebarátja érdekében.

Jézus tanításával ellentétben, ha segítséget kérnek tőlünk, mi legtöbbször megvizsgáljuk, hogy kiről van szó. Mit tudok róla? Rokonszenves-e? Megéri-e nekem a segítségnyújtás? Viszonozni tudja-e valaha a segítségemet? Legtöbbször képtelenek vagyunk a jézusi példa szerint viszonyulni a másik emberhez. Képtelenek vagyunk, mert az irgalmasság jézusi módja komoly tanulási folyamatot követel tőlünk. E tudatosság mellett arra is szükségünk van, hogy önmagunkkal, a közösséggel és a világgal harmonikus kapcsolatunk legyen, mert az Isten által teremtett ember három dimenzióban él. Az egyediség vagy egyéniség, az együt-

tesség (család, csoportok, közösségek, intézmények, nemzet tagjaként), és az egyetemesség dimenziójában. Van, aki ezeket a szinteket tudatosan éli a mindennapokban, van, aki reflexszerűen, és van, aki a kultúrája részeként. Egy kereső fiatal mindennapjait nem biztos, hogy a tudatosság szövi át, éppen ezért egy olyan élethelyzet biztosítása, amely segít akár az egyik dimenzió, akár a másik megélésében, életre szólóan meghatározhatja fejlődését. Nem kérdés, hogy a mai fiatalok nagy része az individuális énjüket mennyire élik meg ebben a személytelen digitális világban. Ellenben az együttség és egyetemesség dimenziója mintha kisebb mértékben valósulna meg a mindennapjaikban.

A kalákatáborainkban megforduló fiatalok egy része városban él, ahol eleve nem a hagyományosabb falusi környezet áll rendelkezésre. Nem beszélve arról, hogy már falvainkon is egyre nehezebb kalákákat szervezni, önkéntes munkára fiatalokat toborozni. Kevés az olyan lehetőség, amelyekkel élve fiataljaink rácsafolhatnak az őket sokszor előítélettel megbélyegzők táborára. Ezeket az élettereket biztosítja a fiataloknak az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet számtalan éves rendezvényével és a helyi egyletekbe való bekapcsolódás által. És immáron ötödször mondhatjuk, hogy a Gondviselés Segélyszervezettel karöltve megszervezett SegédKezek kalákatáborral is. Mert évről évre egyre több fiatal kapcsolódik be, és vesz részt önkéntes munkában. Mi sem bizonyítja jobban, hogy a résztvevők a táboros-fesztiválózos nyári időszak után vakációjuk utolsó napjait áldozták fel azért, hogy akár 250 kilométert stoppolva egyedül élő idős személyeknek segíthessenek.

Az idei 50 résztvevő (14 és 30 év közötti ifjak) 23 különböző erdélyi helységről érkezett Aranyosszékra, ahol 9 különböző településen, összesen 40 családnál és közösségi épületeknél segítettek a következő munkaterületeken: háztáji takarítás, favágás, gyomlálás, kaszálás, lakások, kapuk és kerítések festése, egyebek. Egy héten át, augusztus 29. és szeptember 4. között megélték az együttség és egyetemesség dimenzióit. Kaptak minden nap egy nevet, egy címet és egy feladatot. Nem volt háttértudásuk a rászoruló személy életéről. Azt is megtanulták, hogy a munkáért nem mindig lesz köszönet, és azt valószínűleg nem fogják viszonozni nekik. Nem is volt ilyenfajta elvárásuk, nem mondták egy fél óra után, hogy ez a néni vagy bácsi nem rokonszenves, ezért én itt többet nem dolgozom. Tudták, hogy az, amit végeznek, az önmagá-

ban érték, mert hálából és emberségből tették, és bármilyen máz, díszítés nélkül megállja a helyét.

A kalákatábor ötödik kiírásának megszervezése után nyugodtan mondhatom, hogy ezeknek a fiataloknak immáron természetükké vált a figyelmesség, nyitottság, a segítőkészség, az önzetlen segítségnyújtás. Ha ez minél több embernek természetévé válna, talán egészen más lenne sok háztartás, család, közösség, az egyház, s miért ne, az egész erdélyi társadalom.

Merjünk tehát szakítani az irgalmatlanság lelkületével, és legyen bátorságunk jó szívvel, segítőkészséggel válaszolni a világ sok kegyetlenségére. Mert jó boldogan irgalmasnak és irgalmasan boldognak lenni!

Lélektánc

„A mai akadémiai életben a test arra való, hogy elszállítsa a fejet értekezletre.” – Tíz éve, híres, *Az iskola megöli a kreativitást* című TED-beszédében Sir Ken Robinson erre a következtetésre is jutott. (A TED-beszédek azon a konferenciasorozaton hangzanak el, amelyet a Sapling Foundation szervez a világ különféle helyszínein.)

Egy ünnepi alkalommal, ahogy fülemben csengett Reményik Sándor verse, hogy *„Ne hagyjátok a templomot, a templomot s az iskolát...”*, önkéntelenül megfogalmazódott bennem a párhuzam. Nekünk milyen istentiszteleti gyakorlatunk van? Mit tesz a templom a hívő lelket hordozó testtel? Reményeimben az unitárius vallás inkább támogatja, mint megöli a kreativitást, azonban tény, hogy templomi istentiszteleteinken akadémiai módra üldögélünk a padokban, és csak néha emelkedünk fel imádkozni.

Érzékeink közül a hallást használjuk, hiszen a hit ebből léssen. A többi érzékünket, a látást, tapintást, ízlelést még csak-csak igénybe vesszük, de a kinesztézia elfogadhatatlan, különösen a templomban. A gyermekeknek is azt mondjuk, ne mocorogj, légy csendben!

Ahhoz, hogy eljussunk a fontos, térben távoli helyekre, lépni szükséges. Lábunk boltozata, mint minden boltozat, feszültséget, ívet zár be. Ez a feszültség adja emberségünk alapját, és képessé tesz megvalósítani a készletést a lépésekre.

A marosvásárhelyi 2012-es Nőszövetségi Konferencián Tina Geels lelkész nő jóvoltából találkoztam a táncmeditáció módszerével. A jól kidolgozott mozdulatok, tánclépések gyönyörű harmóniája felemelte imádságomat is. Ezt feltétlenül meg kell ismertetni másokkal is. Azóta már több alkalommal gyakoroltuk Kocsordon.

Augusztus elején egy másik, itthoni táncot próbáltunk ki. Király Németh Anita táncterapeuta és lélekgyógyász vezetésével a templomi térben táncoltunk augusztus 7-én, istentiszteletet követően.

„Egy óra erejéig ezen a csodálatos helyen átadjuk magunkat az ellazulás és a felemelkedés pillanatának.

Kellemes zene kíséretében felengedjük a bennünk kialakult gátlásokat, félelmeket, és megengedjük magunknak, hogy szabadon mosolyogva táncoljunk.

A programban nem tanulunk táncokoreográfiát, nincsenek kötelezettségek, csak úgy éljük meg a zene hullámzását, ahogy az belülről fakad.”

Így szólított meg a meghívó. Utólag visszagondolva pontosan ez történt. Szabadon megélhettük a zene hullámzását.

Az erősen liturgikus, évszázadok szabályait salangmentesítő unitárius szertartások templomi tere hívta és magához ölelte az önkifejezés, sőt önmeghaladás szabadságát.

Mintha a valóság eddig számunkra ismeretlen rétegeivel kerülhettünk volna kapcsolatba ezen alkalommal, mert éppen szabad volt!

Mit csináljak, hogy kell ezt táncolni? – kérdezték az ott levők. Anita, aki csodaszép kismama is, nem vezette, hanem finoman kísérte értő figyelemmel és zenével táncunkat, hagyta, hogy kibontakozzanak a mozdulatok, úgy, ahogy mi éreztük, hagyta, hogy megélhetőek legyenek az érzések.

Mi legyen, ha szabad úgy táncolni, ahogy belülről fakad?

A ráhangolódás órája után éreztem, hogy már nem fájnak a lábak és a derekak, kisimultak a ráncok, csillogóbbak a szemek. Ide én egy picit felvezetném még a zárómondatot. Talán azzal, hogy milyen hatással van az emberre az ima, s ezt párhuzamba lehet állítani a tánc hatásával is, hiszen mindkét eszköz jótékony úgy a testre, mint a lélekre. Figyelmünk végre nem csak a fejünkben értelmezte a létezésünket, testünk ereje nem csak megfeszített munkára használtott. Most éppen kinyitottuk szívünk belső szobáján az ajtót, és merészeltünk kilépni, szabadságban kifejezni a belső szoba valóságát. Olyan egyszerű volt a lépés, amikor Harmóniában mozoghattunk a Lélek végtelenségében, éppen, mint a lelkünknek a szívből jövő fohász.

Az imádságainkat foglaltuk táncba.

BARTHA MÁRIA ZSUZSANNA

K mint konferencia és kaláka

GÁL ZOLTÁN

• A Romániai Falugondnokok Szövetsége két figyelemre méltó eseményt szervezett az idei nyár végén és ősz elején. Az első egy konferencia volt, ahol többnyire elméleti információt kaptak az érdeklődők a rendelkezésre álló erőforrásokról és lehetőségekről. A második pedig egy kaláka, amelynek célja sérült emberek számára épített műhely külső hőszigetelése. Vagyis a gyakorlatban tenni azért, hogy másoknak, a mellettünk élőknek kicsit könnyebb legyen.

Augusztus 18–20. napjain Homoródkarácsonyfalva volt a házigazdája a falugondnokok, nőszövetségi vezetők és tagok képzésének. A kies táj, a jó hangulat vagy éppen a kíváncsiság volt az, amely a jelenlevőket e faluba vonzotta. Eljöttek, mert többet akartak tudni lehetőségeikről, tapasztalatokat kívántak megszerezni, és megerősödni abban a hitben, hogy a közösségekben erő és potenciál van ma is. A rendezvény alap gondolata Kemény Bertalantól, a falugondnoki szolgálat atyjától származik: „nemcsak népességmegtartó képességre van szükség, hanem képességmegtartó népességre!”

Az első napon Balázs Sándor tiszteletes úr nagy szeretettel és örömmel fogadott bennünket Homoródkarácsonyfalván. A kultúrotthonban szorgos asszonykezek munkálkodtak már a vacsora előteremtésén, az Elekes Vendégházban pedig András Erika beszélt a jelenlevőknek a pályázási lehetőségekről, a pályázatírás fortélyairól, amelyet az érdeklődők gyakorlatban is kipróbálhattak, egy közösen elgondolt projektötlet alapos kidolgozásával. A vacsora után a kötetlen beszélgetés, ismerkedés és a jókedv volt a főszerep.

Nagy Gizella felvétele

A második nap Molnár Melinda székelyudvarhelyi újságíró összerázójával indult, majd Demeter Sándor Lóránt székelyderzsi unitárius lelkész és közigazdász előadása következett, *Szervezeti vezetés, protokollköve-*

telmények címmel. Kálmán István a közlekedési szabályokról tájékoztatta a jelenlevőket, majd András Ildikó, a gyulafehérvári Caritas ápolási igazgatója a falugondnoki szolgálat akkreditációjáról tartott előadást. Napjainkban nagyon sok olyan gyerek él környezetünkben, akiknek szülei, egy itthoni jobb megélhetés megalapozása reményében, külföldön vállaltak

Demeter Sándor Lóránt előadása – Nagy Gizella felvétele

munkát. Az ilyen gyerekek esetleges problémáiról, képviselőtéről, hivatalos felügyelőükről szolt Egyed Katalin, Szilágyi Ágota és Benca Márta hasznos tájékoztatója. Nagy Ágnes Zsuzsánna gyógyszerész nő a helytelen gyógyszerhasználat veszélyeire hívta fel figyelmünket. A résztvevők megismerkedhettek az elsősegélynyújtás gyakorlati oldalával is, és próbababban gyakorolhatták az elméleti ismereteket. A zsúfolt nap tengernyi tapasztalatot hozott.

Másnap délelőtt Benedek Enikő tiszteletes asszony mutatta be a falu és a templom történetét. A templomot gyakran keresik fel turisták, gyönyörködnek az ősi templomban és az újjáéledt freskókban, amelyeken Szent László legendája, Jézus születése, a három királyok hódolata, valamint Ilona császárnő elevenedik meg. Kazettás mennyezete is egyszerűen elbűvölő.

Talán nem is gondolta egykori készítője, hogy alkotását századok múlva csodálni fogják az arra járók.

A konferencia egyik záróakkordjaként Balázs Sándor tiszteletes úr mindenkinek figyelmébe ajánlotta a szentegyházi Szent Gellért Alapítványnál megszervezendő kalákát. A konferencia több mint negyven résztvevőben erősítette a hitet, hogy mindig áldás olyanoknak segítséget nyújtani, akik még nem vagy már nem képesek önmagukról gondoskodni. Ez a sokszor felekezeti feletti munka, odaadással és kötelesség-

tudattal fűszerezve, összetartja a közösséget, ráébreszti a mindenkori embert a jézusi evangélium megtapasztalására, és „képességmegtartó népességet” próbál kinevelni a 21. század társadalmából.

És nemsokára el is érkezett szeptember 5-e, a kaláka kezdési időpontja. A Szent Gellért Alapítvány, amely fogyatékkal élő emberekkel dolgozik, Szentegyháza egyik szűk kis utcájában székel. Az udvar végében egy téglából készült kétszintes épület, ez lesz a majdani műhely.

Érkezésemkor már javában folyik a munka, épp egy hosszabbítóra volt szükség, az áramellátás biztosítására. És persze segítő kezekre, akik a munkát végzik a jó cél érdekében. A mester állást szerel, megmutatja, miként kell a ragasztót megkavarni, és felettébb csodálkozik, hogy életemben még soha ilyen nem foglalkoztam. Mindennek van egy kezdete, szokták mondani, és ennek most jött el, legalábbis ami engem illet. Próbálok gyorsan tanulni, és ellesni, hogyan kerül a szigetelőanyag a falra. A nap végén a műhely falának alsó fele teljes hosszában hőszigeteltté vált. A második napon már teljesen szigetelt az egyik oldal, és két nap múltán már a másik oldal is kész. Öröm és lelki elégtétel lesz úrrá rajtam. A negyedik napon ugrásszerűen megnőtt a kaláka résztvevőinek száma, a jelenléti ív a harmincadik nevet is jegyzi. A szorgos kezek hamarosan a műhely folytatásába tervezett üvegházzal is végeznek. György Attila, az alapítvány vezetője szerint az elvégzett munka sokat jelentett számukra, ugyanis önerőből ez másfél hónap alatt valósulhatott volna meg.

„Többet, többet, könnyebben – ezt kalákában lehet” – csendül fülembé Balázs Sándor szava, és ma a

tettek bizonyítják üzenetének időszerűségét. Mert ahol jó szándékú emberek összefognak, ott az álmok valóra válnak. Ahol szeretettel és lelkesedéssel dolgoznak egy adott cél érdekében, ott a terhek is elviselhetővé válnak.

A szerző felvétele

A szunnyadó, parazsában még fellelhető kaláka-szellemet nem szabad veszni hagyni. Egykoron otthonok, templomok, kultúrházak, falvak épültek, mert többen többet, könnyebben végeztek. Ezt nem elültetni, csupán feléleszteni kell, hogy lángra kapjon, fényt és meleget árasszon a közösségekben. Kányadi Sándor szavaival: „ne hagyj kihunyni a tüzet/a százszer szétrúgottat/szítsd a parazsat nélkülüled/föl újra nem loboghat” (*Felemás őszi ének*). Az út kijelölve, csak haladni kell rajta!

Családos Tábor: idő együtt

A gyermek a szüleitől ellesett példamutatás által nevelődik, formálódik. Számára a szülők szabadidős foglalkozása pont olyan fontos követendő példa, másolható minta, mint, mondjuk, a kenyérkereset, a család fenntartása. A Családos Tábor minden évben arra ad lehetőséget, hogy a gyermek és a szülő közösen élvezze a szabad idő – az Istennek szentelt idő, az imádkozásnak és éneklésnek, a játéknak és a kirándulásnak szentelt idő – zamatát.

A Családos Táborban olyan programot kínálunk, amely a valláserkölcsei értékeket hozza előtérbe. Egyfajta *megmutatjuk, hogy így is lehet* van benne, nem tagadás. Azt mutatjuk meg, hogy úgy is lehet szabadidőt eltölteni, hogy közben sem az egyén, sem a környezete nem sérül, sőt mi több, *itt* az időt nem pénzben mérjük, és az ismerkedés alapját sem az autónk márkája vagy a befolyásos barátok felsorolása képezi.

A Családos Táborban értelemeszerűen a család kap központi helyet.

Ebben az évben augusztus 16–19. között Énlakán hallgattuk Rácz Norbert Zsolt kolozsvári lelkész előadását a generációk közötti feszültségről, Buzogány Csoma István szentivánlaborfalvi lelkész előadását a családról mint a társadalom alapjáról, Sipos Mónika Rebeka medeséri lelkész előadását a gyermeknevelésről, avagy a gyermek szeretetéről. Egyik este Kolumbán Gábor mesélt arról az életművészetről, melynek alapja a hit, az örömszerzés és a szeretet.

A templomkertben köszöntöttük az énlaki lelkészt és kislányát, Hannát, aki tavalyi táborunk alkalmával még csak reményként létezett szülei lelkében.

Sokat beszélgettünk a házasságról, a gyermekáldásról, a gyermeknevelésről, saját jövőképünkről, vallásos hitünkről, esetenként hitelenségeinkről, valamint a mindennapi életben követett értékrendünkről.

A család nemcsak a társadalom, de egyházunk alapja is. A hitből erőt nyerő, a nehézségeket legyőző, a szeretetben gazdag családok lesznek a jövő letéteményesei.

„És mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen.” (ApCsel 2,1)

Gyergyószentmiklósi unitáriusok ünnepe: szeretve lenni

TŐKÉS-BENCZE ZSUZSANNA

• Minden, amivel foglalkozunk, fejlődik, épül, érik, gyarapodik. Mint a kertben a növények a gondozás hatására, úgy a gyülekezet is épül a gondoskodás, odafigyelés, kedvesség által. A Gyergyószentmiklósi Unitárius Egyházközség is ilyen, élet van benne, ha gondozzuk, tápláljuk, törődünk vele.

Dicséret és sok elismerés illeti a gyülekezetet, mert korábban lelkész hiányában is kitartó gyülekezetépítő munkálatot végeztek. Összegyűjtötték a nagy területeket, szórványokat magába foglaló gyülekezetet, kapcsolatot tartottak a hívekkel, s bárki, aki közéljük látogatott, szeretettnek érezhette magát. Így könnyű volt két esztendeje melléjük szegődni, velük dolgozni mindennapjaink nemesítéséért, ápolni bennük az élni akarást.

Azóta is sok csoda övezi a gyülekezeti életünket, s mi minden apróságnak örvendünk: egy beköltöző családnak, gyerektábornak, bibliaóráknak, keresztelelési, esketési szertartásoknak, boldog közös pillanatoknak.

Ilyen boldog pillanat volt a hétfégi, amikor szeptember 10–11. között II. Gyergyószéki Unitárius Napokat szerveztünk. Hogy legyen egy alkalom, amikor a környéken élő unitáriusok találkozhatnak, egymás gondolata, jelenléte, szeretete által épülhetnek. Legyen egy alkalom, amikor itt, a végeken élő unitáriusok együtt lehetnek, egy időben, egy helyen, ahogy az apostolok voltak együtt a pünkösdi történetben.

A szombati nyitóünnepséget és közös játékot követően vasárnap rendhagyó zenés istentiszteletet tartott a Datki Church Band. Ezt követte Major László Balázs Ferenc-ösztöndíjas unitárius lelkész *Egy az Isten?! – unitarizmus óceánon innen és túl* című előadása.

sa. A lelkész a Starr King egyetem hallgatójaként családjával Californiában töltötte a tavalyi tanévet.

„Ahogy a *Micimackó* meséjében Micimackó egyszer így szól: elég messzire el kell mennünk ahhoz, hogy vissza tudjunk jönni, akkor nekünk is el kell mennünk az óceánon túlra, hogy lássuk önmagunkat, haza tudjunk térni, és értékelni tudjuk, mi az, ami a miénk, mi az örökségünk, mi a mi életünk.” Ezzel a gondolatával már utalt is arra, mennyire más az ottani unitáriusok élete, valláshoz való viszonya. Az előadása címe provokatív: vajon egy az Isten? Sokban eltér az ő vallásos valóságuk. Ami az amerikai unitárius univerzalista valóságot jellemzi: ez egy választott vallás. Az ottani unitáriusok 70–80 százaléka felnőtt korában meggyőződésből választotta. Ezért nagyobb vallásos öntudattal rendelkeznek, és tele vannak a templomok – mondta az előadó. A gyülekezet létszámát is másként számolják, ha egy gyülekezet pl. 600 lelkes, az ott azt jelenti, 600 aktív tagja van.

Délután Bencző Dénes nyugalmazott unitárius lelkész tartott előadást a homoródalmási gyülekezetben végzett gyülekezetépítő munkásságáról. Az előadás *Almási emlékeim. A gyülekezeti életről, amelyet építeni, szolgálni, munkálni kellett* címet viselte. Az almási emlékek nemrég nyomtatásban is megjelentek, *Történetek a Világ közepéből* címet viselő könyv formájában, az előadás részeként a szerző ismertette, és ízelítőt nyújtott a történetekből. A gyülekezetünket mindig lelkesen segítő, ünnepélyeken kántori szolgálatot teljesítő nyugalmazott lelkész, Bencző Dénes érdekes történetekkel fűszerezve adta annak képét, milyen nehezek voltak kisgyerekkori évei édesapja halála után, milyen úton-módon, de mindig a jó Isten segít-

ségével végezte iskoláit, s később hogyan lett a protestáns teológia hallgatója.

„1954-ben végeztem el a teológiát, tíz évig azelőtt nem volt lelkézszenvelés a rendszer jóvoltából. És akkor harmincnégy lelkészt szenteltek fel, tehát nagy ünnepély volt. Kihelyeztek Lupényba, a Zsil-völgyébe gyakornoknak. A két évet ledolgoztam, majd Homoródmáson pályázatot hirdettek, és megpályáztam. Engem választottak, én voltam Almáson a 22. lelkész. Közel negyvennégy évet szolgáltam a gyülekezetben, szülőfalumban, saját rokonaim között.”

Nyugdíjazása után, 16 éve gyergyócsomafalvi lányához költözött. Ezeknek az éveknek köszönhetjük a megjelent egyházi beszédeit tartalmazó kiadványait. Késő délután az ebédet a helyi Korona Vendégházban

fogyasztottuk el, majd Balázs Helga és Péter Róbert könnyűzenei előadást tartottak.

Hálásak vagyunk a jó Istennek, hogy idén is erőt adott ahhoz, hogy gyülekezetünk épülése, egymás megörvendeztetése, a közösségünkben jelen levő jó hangulat táplálása céljából segítette rendezvényünk megvalósulását. A legfontosabb: „mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen” (ApCsel 2,1)

Rendezvényünk fő támogatója a Bethlen Gábor Alap és Hargita Megye Tanácsa, további támogatóink azon egyházközi tagjaink, akik adományaikkal, munkájukkal segítettek a II. Gyergyószéki Unitárius Napok megvalósításában. Isten áldása legyen a rendezvényünk résztvevőin, támogatóin és kivitelezőin egyaránt!

Régi diákemlékeimből I.

Diákélet a kolozsvári unitárius régi kollégiumban a XIX-ik százév végén

Antónia Mihály egykori magyarszováti unitárius lelkész régi diákemlékeiről szóló feljegyzéseit unokája, Benczédi László szíves engedélyével közöljük. A visszaemlékezés 2013 során folytatásokban jelent meg a svédországi magyar protestánsok ökumenikus lapjában, az Új kéve hasábjain. A visszaemlékezés az 1957. június 30-ai 58 éves érettségi találkozóra készült.

• Írta és az 1957. június 30-án tartott ötvennyolc éves érettségi osztálytalálkozón felolvasta Antónia Mihály.

„Oh régi régi rózsaszínű hold!
Ugye, mienk is ilyenszínű volt?
Diákkorunk dalos szigetjén néha fölvilágol,
Ha álmodunk a régi jó világról.” (Mécs László)

Legyen a mai nap számunkra az emlékezés ünnepnapja, amiként ünnepünk volt minden alkalom, valahányszor ilyen baráti találkozóra összejöhettünk. Elsőbben is lelkünk legbensőségesebb érzületével mondjunk hálás köszönetet az élet Urának, gondviselő és megtartó Atyánknak, hogy minket, akik ma egybegyűlhettünk, ilyen magas korral ajándékozott meg, holott tanuló társaink közül az évek hosszú során sokakat elszóltított az életből, akiknél jobbak mi sem valánk. Aztán fordítsuk vissza a rohanó idő kormánykerekeit úgy 60-65 évvel, serdülő ifjúkorunk boldog napjaira, a múlt százév utolsó tizedére. Mint szép tavaszi álom, úgy vonul el lelki szemeink előtt a múlt, telve emlékekkel, amelyek végigkísérnek életünk utain egészen a sírig. Az emlékezet világánál járjuk be tanuló- és diákkorunk hímes mezejét, szedegessük ékes bokrétába tarka virágait. Régi emlékeink felújítása nekünk bizonyára kedves s talán a hallgatóságnak

sem lesz unalmas. Kezdjük ott, mikor a 10-11 éves növendégyerek közelből vagy távolból, szekérral vagy vonattal szeptember hó első napjaiban megérkezik Kolozsvárra, melyről már tanulta, hogy Erdély legnagyobb városa, a Kis-Szamos mellett, 32 000 lakossal (ma ötször annyi), számos alsó- és középiskolával, 3 főgimnáziummal, tudományegyetemmel stb. Megilletődve tekint föl a Belmagyar utca 12 sz. alatti kétemeletes épületre, melynek sötétbarnára festett főkapuja fölé be van vésve: *Musis et virtutibus MDCCCVI. Communitas Unitariorum reaedificavit.* Ez tehát a kollégium, melynek boltíves folyosójára úti podgyászával most először belépik. Csakhamar hasonló korú gyermekek állanak vele szóba, kik már ismerősök a helyzettel s szívesen kalauzolják a hirdetőtáblához, hová ki van függesztve az előre bejelentett tanulók lakószobák szerinti beosztása – s onnan a szobájába. Ebben a fehérre meszelt, frissen súrolt szobában fog lakni. A falak mellett kereken barnára festett magas vaságyak sorakoznak két-két jókora záros fiókkal a nagyobb diákoknak. Némelyik alatt éjszakára kihúzható karikás kiságy az alsóbb osztályúak számára. Egyik-másikba már be is költözött a gazdája. A kis újonc diák is – miután a külvárosban egy hóstáti gazdánál 10 krajcárért megtöltötte a szalmazsákját, ágát és fiókját elrendezi, s tovább szemléldök a szobában, melynek felszereléséhez tartozik a hosszú asztal, több kisebb

A régi unitárius kollégium – *hereditatum.ro*

fiókkal a künnlakó városi fiúk használatára, aztán mosdószekevény, tűzifás láda, kályha. Egyéb szükséges dolgokat, mint kefeseprűt, szemétmerőt, porolókefét, asztali lámpát, mosdótálat, vízkiöntő vedret, két vizeskantát, petróleumosbádogot a lakók közösen szereznek be abból a pénzből, mit a tanulók a beiratkozás alkalmával „szobaszükség” címen befizetnek. Székről mindenki maga gondoskodik magának, többnyire az őszerről. Még a szobafőnöknek is van egy saját asztalkája az egyik ablak közelében. A nagy ágyakra lécrámakeretet ácsolnak össze a lakók, s arra szegik a hazuról hozott, vagy a singes boltból vásárolt kartonágyterítőt, ami egyöntetűbbé, tetszetősebbé teszi az ágyakat, no meg aztán alatta meglapulva csendesen pihenhet az álmos diák. Ilyen lakószoba a főépületben 14, a melléképületben pedig – az ifj. [ifjúsági]könyvtár helyiségében – 1 van. Ezek a lakószobák a régi időben különböző városneveket viseltek, melyek közül a mi időnkben csupán a 27. sz. Róma tartotta még a régi elnevezését is. A többi helyiség részint tanterem, kollégiumi könyvtár, levéltár, szertár, múzeum, igazgatói iroda, tanári szoba, díszterem s részint az Egyházi Képviselő Tanács ülésterme és irodahelyisége. Ez utóbbinak irodafőnöke egy papjelölt, ki az E. K. Tanács hivatalos postáját kezeli, s a Tanács kiadványait, körleveleit lemásolás végett kiadja a havi 2 forinttal díjazott szépírási diákoknak, az ún. „egyházi írnokoknak”. Takarításra s küldöncteendők vég-

Gyülekezetek számára úrvacsorai kelyhek, keresztelőpoharak, kenyérszótó tálak, illetve kancsók készítését (finomezüstből vagy a megrendelő által rendelkezésre bocsátott anyagból), javítását és tisztítását vállalom. Emellett ön-
ből készült egyházi tárgyak restaurálásával is foglalkozom. Érdeklődni a 0264/433-241-es, 0765/128-601-es, illetve a (0036)20/3168-217-es magyarországi telefonszámon lehet.

IMREI IMRE ötvösmester
(Kolozsvár)

zésére egy szolgálgyerek van alkalmazva. Az 1899-iki Egyházszerkezeti Törvény aztán beállította az önálló egyházi és püspöki titkári állást a megfelelő irodaszemélyzettel. Ugyanakkor szerezték be az abban az időben még újdonságyszámba menő Yost írógépet, s ezzel a diákok egyh. írnoksága is megszűnt.

Lássuk, mi történik a vidéki újoncdiákokcskával tovább. Miután beiratkozott, már a tankönyvek beszerzése következett. Egyik-másik múlt évi I. gimnazistától pár használt könyvet vásárol, s megtudja, hogy a tanulók fehérműjének mosását a városról bejáró mosónők végzik havi 50 kr. díjért, de az igényesebbeknek, ha már keményíteni is kell, 80-ért. Egy mosónő két vagy több szoba lakóira is mos. Ebbe a szobába Vitálsné jár be a Györgyfalvi utcából, aki hétfőn reggel viszi a ruhát, s szombaton délután pontosan hozza a tisztát. Ezzel vége is az első napnak. Kapuzárásra szól a Suky László-féle nagy csengő, melynek hangja csendes időben a vasútállomásig is elhallatszik. A szobafőnök vagy *hospes*, aki rendszeren egy papjelölt vagy papnövendék, esetleg VII–VIII-os diák, számba veszi a lakókat, hogy az *absens-szedésnél* jelenthesse a hiányzókat. Mindjárt be is lépik az ellenőr (v. *kontra*) a *jánitor* kíséretében, s minthogy hiányzó nincs, mennek tovább.

Bennlakási alkalmazottak

a) Iskolafőnök vagy *senior*. A bennlakási előjárók közt az első, mintegy bizalmi tisztség, melyet rendszeren egy papjelölt tölt be. Régebben nagyobb hatásköre volt: helyettesítette a *rectort*, képviselte az intézetet a polgári hatóságok előtt, vezette a kollégium *annaleseit*, melyek ma értékes történelmi kútfők. Ő szedi be és számolja el a különböző iskolai díjakat. Kifizeti az ösztöndíjakat, szolgáljéteket. A tanév folyamán temetési díjakból, *patrociniumokból* befolyt összeget tanév végén *divisio* címen a jogosult diákok közt kiosztja. Az első emeleti 16. sz. lakószobából benyúló kis szobában lakik, a főkapubejáró fölött.

b) Iskolagazda, régen *economus*. A bennlakás második előjárója a földszinten, a kapu melletti 26. sz. szoba *hospese*, egy papnövendék. Kötelessége a kapu esti bezárása és reggeli kinyitása, a tanórákra a be- és kicsengetés, miért is szobája falán van elhelyezve a pontosan járó ingaóra. A postán érkező küldemények átvevője és kiadója. Felügyel, hogy tanítási órák alatt a tanulók az udvaron ne játszdjanak; a lármázókat, rendetlenkedőket beparancsolja, asztal alá guggoltatja, hol néha akkora tömeg szorong, hogy a nagy asztal is emelkedik tőle. Tele is van firkálva az alsó fele ilyenforma feliratokkal: „Itt ült Sz. K. 1892. fbr. 27.”

c) Ellenőr vagy *kontra*. A belső és külső fegyelem őre. Az I. em. 14. sz. szobájában lakik, melynek *hospese* is. Szintén papjelölt vagy papnövendék. Az estvéli

absens-szedés mellett még az ő kötelessége a hiányzók számbavétele, ahol a diákság testületileg jelenik meg. Tornaórára a Széchenyi-téri városi tornavívó-dába csoportosan menő osztályokat oda- és visszakeríti, a bennlakókat a rendes heti fürdésre a Diána-füzdőbe szintén. Ez az állás 1894-ben az iskolagazdai állással egyesítettetett.

d) *Jánitor*. Az intézeti rend fenntartására szolgáló személyzethez számíthatjuk még a VI. osztályos *novicius*-diákok közül sorrendben következő hetest: a *jánitort* is, ki a hétköznapi reggeli *préceseken*, a vasárnapi reggeli *oráción*, a csütörtök reggeli predikációgyakorlaton, templomi istentiszteleteken és temetéseken följegyzi a hiányzókat, s amint előbb láttuk, az esti *absens-szedésnél* a *kontrának* segít. Kötelessége még az iskolai esküdszékre idézettek neveit minden vasárnap reggel szobáról szobára járva felolvasni s az esküdszék által kimondott esetleges pálcabüntetést a helyszínen az illetőre reámérni. Régebben a zárkára ítélt renitenskedő lefogása és erőszakkal bekényszerítése is a *novicius*-diákok kötelessége volt, ami valamilyes karhatalmi, végrehajtó munkakört rótt rájuk. A *jánitor* gondozása alatt áll az ún. *lustrabot*, melyen a tanulóifjúság névjegyzéke van különböző csoportosításban: osztályok, szobák, vallás, benn- és künnlakás szerint. Ez egy 75 cm hosszú, háromoldalú egyenes bükkfahasáb, melynek évszázados régi példányát a mi időnkben felküldték a Magyar Nemzeti Múzeumnak s helyébe egy ugyanolyan újat kaptunk további használatra. Szegény Petersberger Frigyes minden ilyen osztálytalálkozónkon elmesélte, hogy *novicius* korunkban egyszer milyen telitalálatot kapott tőlem a hátára azzal a *lustrabottal*.

e) Szobaszolgák. Az internátusi alkalmazottakhoz tartoztak végül a szobaszolgák, alsóbbosztályú szegénysorsú tanulók, havi 2 frt. 50 kr. javadalmazással. Hány kiváló derék ember került ki idők folytán a kollégiumból, aki valamikor ilyen szerény körülmények között kezdte a tanulást, s aztán felküzdötte magát a közpályán a legmagasabb pozícióig! Megjegyzendő, hogy régebben a tantermek takarítását is

ilyen szolgálgyerek végzették, azonban 1890-től erre a célra Fülöp Sándort fogadták fel *pedellusnak*. Ez a Fülöp bácsi különben érdekes ember volt. Gyermekek réme az udvaron, s diákok kedvence az érettségi írásbeli puskák becsempészésében. Kényes ügyek tanári gyűlésen történt tárgyalásáról mindig részletes adatokkal tudott szolgálni. Magabiztos nyugalommal járt-kelt s pontosan megmondta előre, hogy ekkor meg ekkor „adjuk” ki a szünidőt. Szerette a *pluralis maiestatist* használni. Lakása a püspöki udvar hátsó, földszinti részén volt.

Bennlakási rend és életmód

a) Felkelés, napirend, étkezés. Az iskolagazda szobaszolgálója hétköznapi reggel 5 órakor felkelésre húzza a nagycsengőt. Aztán végigszaladva a folyosókon, minden szobába bekiált: „Keljenek fel, urak!” Félóra múlva, a második csengetésre mindenki készen van az öltözködéssel, mosakodással, ágyösszevetéssel. A VI., VII., VIII. oszt. diákok és a papnövendékek sietnek a díszterembe précesre, hol névsorolvasás és közös éneklés után a soros diák a szószékről elmond egy rövid imát, mely ha történetesen nem sikerült a legjobban, utána mintegy bírálatképpen az énekvezető rákezdi a *Gyarló vagyok Úristen...* vagy *Vigyázz érted Úristen...* kezdetű egyházi énekek valamelyikét. Ezalatt a lakószobákban a szolgálgyerek takarítanak, az alsóbb osztályúak pedig körülsétálják a Főtér, hol bizony különösen a zimankós téli hajnalokon még senki sem jár, csak a nagybundás, kucsmás, alabárdos éjjeliőr topog a járdán a boltajtók előtt, s egyetlen árva bodega-féle helyiségben, a füstös Tufiban (Taufner cukrászda) van még az estvétől lámpavilág, hová az éjszakát különböző lokálokban átmulatott lumpok társasága verődik össze zárórak után hajnali találkozóra s az éjjeli standon átfázott bérkocsisok botlanak be 1-2 pohárka melegítőt felhajtani.

(Folytatás következő lapszámunkban)

2016. szeptember 6-án életének 82. évében, hosszú, de türelemmel viselt betegség után örök nyugovóra tért Zilahi Ferencné, született Gál Zsófia egyházi tisztviselő. Zilahi Zsófia 1934. november 12-én látta meg a napvilágot Torockószentgyörgyön, Gál Gyula lelkész és Anna második gyermekeként. Torockószentgyörgyön és Torockón nevelkedett, majd a kolozsvári Unitárius Leányintézetben tanult. Két esztendőn Érkeserűben és Diószegen tanítóként tevékenykedett, ezután, 34 éven keresztül az unitárius püspökségen dolgozott levéltárosi és gépírói minőségben. Aktívan részt vett az Unitárius Nők Országos Szövetségének az újrászervezésében, annak kolozsvári fiókjának tevékenységében. Rajongásig szerette egyházát és gyülekezeteit. Temetésére 2016. szeptember 10-én került sor a Házsongárdi temetőben, a szertartást Rácz Norbert Zsolt lelkész végezte. Búcsúzunk tőle családjá és gyülekezete. (R.N.)

Az UNOSZ 25. Közgyűlése és Konferenciája

FERENCZI MÁRIA-MAGDOLNA

• A helybeli unitárius nőszövetséget minősítette, hogy 2016. augusztus 27-én az Unitárius Nők Országos Szövetsége (UNOSZ) immár másodszor tartotta Sepsiszentgyörgyön évi Konferenciáját és Közgyűlését.

Az unitárius nők szerveződésére vonatkozó írásos dokumentumokat már az 1800-as évek végén találunk, de az országos nőszövetség megalakulása az 1910-es évre datálódik.

A sepsiszentgyörgyi nőszövetség tevékenységének kezdete József Lajos (1894–1938) kilyéni, majd 1905-től sepsiszentgyörgyi lelkész-esperes és felesége, Útő Julianna nevéhez köthető. 1930–37 között Taar Gézáné Gyulai Gizella nagyajtai tiszteletes asszony volt az első elnöknő, aki a Háromszék-Felsőfehéri köri nőszövetség elnöki tisztségét is betöltötte. Őt Rostás Dénesné kálnoki, majd nagyajtai lelkészfeleség követte, 1946-ban Ürmösi Gyuláné Fazakas Piroska esperesfeleséget választották elnöknek. Az 1989-es rendszerváltozás után az első nőszövetségi elnöknő Török Klára tiszteletes asszony volt. 1994-től dr. Albert Zsigmondné Pázsint Éva, 2004-től Vánca Csilla tölti be e tisztséget.

A mostani eseményre már pénteken megérkeztek a lupényi, küküllődombói asszonytestvéreink, valamint a választmányi tagok Dimény Csilla Júliával, az Unitárius Nők Országos Szövetségének elnöknőjével együtt. Asszonyaink templomunkat, a tanácstermet és annak udvarát virággal díszítették, akárcsak lelküket.

A helyi nőszövetségek szombaton reggel érkező képviselői hat asztalnál jelentkezhettek. Az asszonyok névre szóló kítűzöt, ajándékba pedig fényképes füzetcskét kaptak, könyvveljövővel, amelyen lelkészünk, Kovács István és Vánca Csilla elnöknő köszöntő szavai olvashatóak. Botos Erika segítségével fényképes fotókiállításal örvendeztettük meg a jelenlevőket, tisztelegve ezáltal is elődeink, nagyjaink előtt és bepillantást engedve nőszövetségünk életébe egészen napjainkig. Három témakörben csoportosítottuk a képeket: az 1910-es évektől napjainkig, a 2004-es nőszövetségi konferencia, amelynek házigazdái szintén a sepsiszentgyörgyi asszonyok voltak, és az 1900-as évek óta tartott nőszövetségi konferenciák és köri közgyűlések.

Zászlós bevonulással vette kezdetét ünnepségünk. Hat egyházközből 79 unitárius egyházközség 350 asszonya érkezett, mintegy hatvanan ünnepi népviseletbe öltözve, színes zászlóikkal vonultak be templomunkba. Demény Ágnes segédlelkész kezdő áhítata után Dimény Csilla elnöknő beszéde következett, majd Kovács István helybeli lelkész, Török István köri esperes, Sztranyiczki Zsófia, az unitárius és univer-

zalista nők világszervezetének ügyvezető elnöke (International Women's Convocation) üdvözölte az egybegyűlteket. A magyarországi unitárius nőszövetség üdvözlését Sigmund Julianna hozta, a Gondviselés Segélyszervezetét Gazdag Ildikó. A maga és az RMDSZ részéről Bíró Rozália mondott köszöntőt. A helyi nőszövetség elnöke, Vánca Csilla köszöntötte a jelenlevő ünneplőket, majd felkérte asszonytestvéreinket, hogy néhai elnöknőnk, dr. Albert Éva és az elhunyt nőszövetségi tagok emlékének egyperces néma csenddel áldozzunk.

Megható momentum következett: az immár húszéves vándorabrosz átvétele a dicsőszentmártoni asszonytestvéreinktől. A száz háromszögből álló abroszunk ismét hárommal bővült: a magyarországi kocsordi, botfalusi és sepsiszentkirályi nőszövetségek háromszögeivel. Vándorabroszunk egy évig fogja díszíteni szöszékünket.

A konferencia meghívott előadója dr. Kovács Sándor, a Protestáns Teológiai Intézet egyetemi tanára volt, aki *A nők szerepe az unitárius egyházban (múlt, jelen, jövő?)* tartott lenyűgöző előadást. Kiemelte, hogy a hit átadása, megtartása elsősorban a családban kell megtörténni. Az előadást hozzászólások követték.

Szünet után Márk Attila orgonakísérete szólaltatta meg zsoltárainkat, majd Demény Ágnes segédlelkészünk ünnepi beszédében elmondta: Nőszövetségünk asszonyai a hagyományt, az elődeinktől örökölt tenni akarást, hittel, szeretettel őrzik. A helyi ifjúsági egyesületek egy általuk írt színdarabbal kedveskedtek, amit Luppinger Attila 13 éves gitárművész előadása követett.

Ezután a közgyűlés következett, amelynek keretében elhangzott az elnöki beszámoló, a pénzügyi jelentés, majd a jelentések elfogadása után sor került a tisztújításra és a Lókodi Öregotthon következő évi látogatási programjának összeállítására.

A tisztújítás eredményeként a következő három évben az UNOSZ választmányának tagjai: elnök Dimény Csilla Júlia, alelnökök: Nagy Gizella, Jakabházi Vera, Tódor Éva, titkár Asztalos Klára, jegyző Bokor Ágnes, pénztáros Aciu Ilona és egyházkörönként 3-4 nőszövetségi tag.

Záróbeszédében Asztalos Klára, az UNOSZ titkára a hálaadás, köszönet és áldás szavaival szólt. Vánca Csilla elnöknő megköszönte az ünnepi hangulatot,

majd himnuszaink eléneklése következett. Az együttlélet közös ebéddel zártuk. „Köszönjük a nőszövetségek tagjainak, a lelkészfeleségeknek, időseknek és fiataloknak az önkéntes, szívből jövő munkát, hogy idejüket, energiájukat a közösségi élet előrehaladásáért áldozták!” – mondta Dimény Csilla Júlia elnöknő.

Ezúttal is köszönetet mondunk minden egyes támogatónknak, akik hozzájárultak rendezvényünk sikeréhez!

Testvérek találkozósa

A Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetsége (MUNOSZ) idén szeptember 17-én Kocsordon tartotta országos találkozóját és közgyűlését, amelyre meghívták az UNOSZ vezetőségét is. Dimény Csilla elnök és jómagam eleget téve a meghívásnak, a jelzett napon személygépkocsival kíváncsian érkeztünk a mintegy 3000 lakost számláló nagyközségbe. Messziről felismertük az unitárius templomot jellegzetes fatornyával. A magyaros szecessziós stílusú templom 1936–39 között épült. Belépve a templomba mintha különleges világba érkeztünk volna. Nem csak a templom kellemes hűvöse és levendulaillat fogadott, hanem mesevilágban érezhettük magunkat a virágmintás színes kazettás mennyezet és szószék láttán.

Lakatos Csilla miskolci lelkész nő kezdő áhítata Jézus találkozását idézte fel a samáriai asszonnyal a Jakob kútjánál. Megértettük, milyen fontosak lehetnek számunkra a találkozások, változásokat hozhatnak gondolkodásmódunkban, életünkben.

A helyiek és meghívottak köszöntői és a közös éneklés után Sigmund Julianna országos elnök megnyitotta a közgyűlést, és beszámolt az előző évben megalakult országos szervezet munkájáról és pénzügyeiről. Megtudtuk, hogy belső egyházi jogi személyiségként működnek egyéni tagsággal, kapcsolatot tartanak az UNOSZ-szal, gyűjtést szerveztek, és adományt küldtek a Lókodi Öregotthonnak. A közgyűlésen részt vettek a Budapesti (Nagy Ignác utcai), a Pestszentlőrinci, Miskolci és a Kocsordi Unitárius Egyházközségek asszonyai, összesen 42 személy. A templomban jelen voltak férfiak is: a gondnok, családtagok, egyházközségi tagok és helybeliek.

Dr. Szent-Iványi Ilona pestszentlőrinci lelkész nő előadása *A keresztény-islám párbeszéd lehetőségei* címmel hangsúlyozta, fontos, hogy a különböző vallások megismerjék egymást, elfogadják a másként gondolkodókat. A vallások között ne az erőszakos hódítás legyen a cél, hanem a megismerés. A Korán eredetileg nem hirdette az erőszakot, de, sajnos, fordítási hibák miatt és bizonyos, az iszlám vallás előtti törzsi szokások beemelésével, új értelmezések következtében, létrejöhettek szélsőséges iszlám szervezetek,

amelyek erőszakos terrorcselekedetekkel félelemben tartják a nyugati kereszténységet, sőt a szunnita és síita muszlimok között is véres harc folyik.

A tágas kultúrotthonban felkínált gazdag ebéd közben lehetett beszélgetni ismerősökkel és újakkal ismerkedni. Visszatérve a templomba meghallgattuk Róka Mária asszisztens nő egészségügyi előadását *Hormonok Harca és Harmóniája* címmel. Az előadó felhívta a figyelmet arra, milyen fontos megtartani szervezetünkben a hormonok egyensúlyát. Példaként említette a nőknél az ösztrogén dominanciáját. Hiába fogyókúrázunk, ha megbomlott a hormonháztartásunk – mondta az előadó. Nap mint nap kapcsolatba kerülünk különböző kozmetikumokkal, tisztító- és tartósítószerrel, amelyek befolyásolják a hormonszintünket, és megbontják az egyensúlyt. Az eredmény civilizációs betegség lehet, amelynek tünetei: krónikus fáradtság, korai öregedés, trombózis, csontritkulás, immunbetegségek kialakulása. Ezért javallott, hogy kerüljük a szintetikus anyagokat, fogyasztunk természetes táplálékokat, ne olyan termékeket, amelyek ipari feldolgozás után kerülnek a bevásárló központok polcaira.

Bartha Mária Zsuzsanna helyi lelkész nő záró áhítata után kis ajándékokkal, szárított levendulacsokrokkal, élményekben gazdagodva búcsút vettünk vendéglátóinktól azzal a megtapasztalt jóérzéssel, hogy egy kis közösség megmutatta az erejét.

A kocsordi asszonyoknak, a lelkészcsaládnak, a gondnoknak és a híveknek köszönjük áldozatos munkájukat, vendégszeretetüket, ragaszkodásukat kis egyházközségükhöz, és kívánunk további eredményes együttműködést.

ASZTALOS KLÁRA

A karszalagjaim. A történeteim

BAROTHI BRIGITTA

• Az ODFIE-s fiatalok életében van olyan időszak, amikor egyik rendezvényről a másikra rohannak, s azon kapják magukat, hogy ismét egy vonatra, buszra vagy éppen stoppra várnak, hogy a következő állomásra vigye őket. Ez az időszak nem más, mint a nyár. Nyár elején elindulnak, és nyár végén pedig azt tapasztalják, hogy a ruhatáruk bővült rendezvénypólókkal, a szandáljuk már nem olyan strapabíró, és a csuklójukon egy egész csuklóvédőre elegendő karszalagot gyűjtöttek össze. Ezek azok az anyagdarabok, amik színesítik a fiatalok csuklóját, amitől igen csak nehéz megválni, hiszen oly sok mindent hordoz magában. Emlékeket, találkozásokat, öleléseket, barátokat, szerelmet, zenéket, bulikat, koncerteket, kávékat, határidőnaplót, szavakat, mondatokat, és még sorolhatnám. A következőkben egy ODFIE-s nyárról szeretnék írni, amelyhez segítségül hívom a karszalagjaimat, és az ő történetüket osztom meg Veled, kedves Olvasó. Mindent azért, hogy egy kicsit Te is visszarepülj az időben, és értsd meg ezen apró anyagocskák értékét, mindazt, amit számomra, számunkra egyletesként jelentenek.

Elsőként annak a karszalagnak a történetét osztom meg Veletek, amelyet a legrégebb óta viselek, és leginkább a nyárindító jelzővel illetnék. A karszalag színét a kék és zöld keveréke alkotja, fehér feliratú; hegyeket, dombokat és a kék eget ábrázol, valamint van rajta egy címer is. Eszembe juttat egy zajos, nevetős, szeretettel teli hetet, ami az erdélyi látnivalókról, cool erdélyi arcokról, példaképekről, hagyományainkról szólt 70 kisgyerek társaságában. Legfőképp azért értékes számomra ez a karszalag, mert olyan élményekben részesített, amelyeket ritkán tapasztal meg az ember. Őszinte mosolyokat, tiszta, gyermeki hitet, és szívből fakadó szeretetet, no meg egy beteljesült gyerekkori álmot is, miszerint ha nagy leszek, táborvezető szeretnék lenni. Azon a héten mindenki legendává vált, és Várfalva 70 kisgyerek és 10 táborvezető kiállításaitól volt hangos, hiszen naponta többször is elhangzott, hogy *unitárius legendás tábor*.

Másodikként egy olyan karszalagról mesélek, ami a legkedvesebb a szívemnek. Ez a karszalag bordó színű, a felirat pedig narancssárga, de van zöld színű is belőle, amelyet azok karján láthatunk, akikért létrejött mindaz, amiről mesélek. Azon a hétvégén régóta várt találkozásokra, táborúzra, áhítatokra, nosztalgiaóra, előadásokra, műhelymunkákra, ünneplésre került sor, egy olyan helyen, amit a világ közepének is neveznek, ahol nincs jel, de van aszfalt, és ahol a helybeliek vendégszeretete messzemenően túlszárnyalt mindent és mindenkit. Ezen a helyen a negyven

kulcsfontosságú szám volt, és a születésnap tortája sem egy személynek készült el. A rendezvény alatt „minden hajnal színarany volt, minden dalnak színe volt”, és olyan emlényomokat hagytunk és hoztunk magunkkal, amelyeknek életeket formáló ereje van, és egy olyan más világban részeltet, amit mi egyszerűen ODFIE-nek nevezünk és azon belül pedig a kissolyosi XL. Unitárius Ifjúsági Konferenciának.

A harmadik karszalag nem az ODFIE szárnyai alá tartozik, de úgy gondolom, hogy az ő történetét is meg kell osztanom, hiszen a hangulat, a társaság, az emlékek annál is inkább ODFIE-sek. Egy olyan hely, amit az idén egy kicsit az otthonunknak tekintettük sok ezer ember társaságában, az a hely, ahol idén először „szökött a málna”. A rendezvényen nemcsak előadásokat és koncerteket hallgattunk, hanem szervezők is voltunk. Vagyis inkább fordítva: a szervezés mellett még szórakozásra is jutott időnk a 27. Bálványosi Nyári Szabadegyetemen, ismertebb néven a Tusványoson.

A sorban következő karszalag sokunk számára ismerős lesz, és hiszem, hogy sokunkat megmosolyogtat. A karszalag színe narancssárga, pontosan olyan, amilyen a rendezvény is volt, hiszen a narancssárga szín jól ötvözi a piros által sugallt életerőt és a sárga boldogságát. Ezt a rendezvényt mindannyian más-ként éltük meg: volt, aki a legnehezebb munkát vállalta, volt, aki a kevésbé nehezet, volt, aki a konyhát vagy éppen az irodát választotta, de voltak olyanok is, akik a színpadot választották, és versenybe szálltak, mindezek mellett volt, aki műélvezőként volt jelen. Azonban mindannyian kaptunk szoros öleléseket, szép, őszinte és tiszta szavakat, amelyeknek gyógyító erejük van, és kaptunk olyan csodával határos élményeket, amely a szentgericei XX. Színjátékszó Találkozó névéhez fűződik.

A nyár folyamán voltak még olyan rendezvények, amelyek karszalag nélküliek bár, de értékük ugyanannyival bír, mint a karszalagosak. Ezekre is ugyanúgy jellemző az ODFIE-s életforma, „mert van, ahonnan többé már nem lehet magunkat sohasem visszavenni”. A történetek végén pedig hálát érzek az összes karszalagomért, ami a csuklómra van, még mindig. Hálás vagyok a gyerektáboros karszalagnak, mert átélhettem táborvezetőként is, és köszönöm azokat a pillanatokot, amikor több gyereknek csaltam mosolyt az arcára. Hálás vagyok a konferenciás karszalagomnak, mert lelkesedést adott, és hitet abban, hogy az elmúlt

évek konferenciáinak hagyományát folytatni kell, és megmutatni a fiataloknak azt a világot, amiben a legnagyobb örömeinket leljük. Hálás vagyok a tusványosos karszalagomnak azért, mert teret adott és betekintést egy nagyobb világba, tapasztalatokkal és életre szóló élményekkel küldött tovább. Hálás vagyok a színjátszós karszalagomnak, mert olyan személyekkel kapcsolatos össze, akiket mostanra már barátainak tekintek, és mert bebizonyította, hogy szükség van az ODFIE-re, szükség van az unitárius fiatalokra, hiszen csak közös erővel tudunk minden egyes élményt a szívünkbe írni és a karszalagjainkon hordozni.

Az ODFIE évi küldöttgyűlése

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet 2016. szeptember 16-17-én, Székelykeresztúron tartotta a 2016. évi küldöttgyűlését. A szervezet legfőbb döntéshozó testületének tagjai: a Választmány (4 elnökségi taggal és 12 egyházköri képviselővel), a működő fiókegyletek két-két képviselője, továbbá a jelenleg nem működő ifjúsági egyletek egy-egy küldötte. A küldöttgyűlésen tanácskozási joggal részt vettek az Ügyvezető Testület tagjai is. Összesen 76 fő volt jelen.

A legfontosabb napirendi pontok közé sorolható az ODFIE elmúlt évi működésének számbavétele, értékelése; az egyházköri képviselők megválasztása; valamint a jövő évi tervek, stratégia megvitatása. Az ülés gerincét a belkapcsolatok értékelése (a helyi ifjúsági egyletek tevékenységének elősegítése) képezte, hiszen a szervezeti élet alapját képező fiókegyletek működésének hiányában minden más tevékenység elveszti értelmét. Az elnökség és az egyházköri képviselők beszámolójából egyaránt kitűnt, hogy a különböző társadalmi változásoknak köszönhetően egyre több energia befektetése szükséges ahhoz, hogy a fiatalok érdeklődését felkeltsük az egyletezés iránt.

A küldöttek megválasztották az ODFIE Választmányának tagjait, akik jövő év szeptemberéig végzik majd ezt a közösségépítő munkát. Egyházköri képviselők:

Kolozs-tordai egyházkör: Dezső Szabolcs (Kolozs-vár) és Nagy Zuzsza (Aranyosrákos)

Marosi egyházkör: Jenei Áron (Szabéd) és Csibi Kriszta (Marosvásárhely)

Küküllői egyházkör: Szikszai Krisztina (Magyarsáros) és Udvari Izolda (Magyarsáros)

Székelykeresztúri egyházkör: Osváth Gyopár (Székelykeresztúr) és Lőrinczi Zsófia (Szentábrahám)

Székelyudvarhelyi egyházkör: Jánosi Borbála (Székelyudvarhely) és Mihály Biborka (Homoródalmás)

Háromszék-felsőfehéri egyházkör: Sándor Hunor (Felsőrákos) és Demeter Ágnes (Barót)

A küldöttgyűlésen sor került az alapszabályzat módosítására is, az elnökséget kibővítettük még egy alelnöki pozícióval, így a küldöttgyűlés három alelnököt választott. Ezen helyeket a következő évben Magyar Zita, Elekes Zsolt és Barothi Brigitta tölti be a következő évben; az alelnöki tisztséget Fülöp Júlia, a főtitkárit Popa Ilona. A küldöttgyűlés rendkívüli választmányi üléssel zárult, amelyen az újonnan megválasztott választmányi tagok két belkapcsolatos szakosztályvezetőt választottak Mózes Andrea (Bencéd/Kolozsvár) és Nagy Henrietta (Székelykeresztúr/Kolozsvár) személyében.

Az ODFIE a jövőben is olyan fiatalokat tömörítő szervezet kíván lenni, amelyre a vallásos szellemiség és a kultúra ápolása mellett a barátság, a jókedv és a segítőkészség jellemző.

Hírsaláta

- Augusztus 19-én Vargyason találkoztak a háromszéki fiatalok – egyletvezetők, egyletesek – egy körli szintű felmérés, értékelés, beszélgetés és természetesen találkozás céljából. Megvitatásra került a háromszéki egyletek helyzete külön-külön, valamint a felmerülő problémákra megoldás javaslatok is születtek. A találkozás következtetése az volt, hogy szükséges ilyen találkozókat megszervezni, hiszen nem csak a találkozás öröme, hanem az egymásról való érdeklődést is megtapasztalhatták.

- Második alkalommal képviselte a MaDFIE lelkes csapata augusztus 25–28. között az ODFIE-t a Vásárhelyi Forgatagon. Ingyen öleléseket osztogattak és véletlenszerű kedvességek teljesítésére hívták a járóelőket. Kis *post it* lapocskákra kedves üzeneteket írtak, amelyeket sátrakra, autók szélvédőjére és emberek hátára helyeztek el. Mindenki fogadta a kedvességeket, az öleléseket, és a város lakói is nagy örömmel kedveskedtek. Így telt augusztus utolsó hete Vásárhelyen... Hajnalban limonádét és muffint készítettek a fiatalok, majd bombázták a várost kedvességeikkel, öleléseikkel próbálták nyomot hagyni, és emberként élni...

Bogáti Fazakas Miklós 3. zsolnárából idézünk	Közismert latin diák- nóta: ... igitur	Magyar építész volt (Miklós)	Becézett Amália	Bolti dolgozó	Keleti játék	Kerek betű	A krezol szappanos oldata	Ókori balkáni nép volt	Angol Anna	Német férfinév	Makk szélei!	Ausztria autójele	Élő vizparti növény	
1.														S
	Szalonnát főző					Régi hivatalnok						Szintén ne		
	2.					Siemens						Prahova megyei város		
Zéró					Ekével dolgozik						Harang- hang			
					Gátba ütkezés						Bódult			
Edward, becézve		Női név Ilyen is lehet a szalon- cukor				Indok			A gráciák száma					
						Narancslé			Büszkén megy					
Sport- trikó			Hibáztat					Ismeretlen személy						
			Jód vegyjele					Arató- eszköz						
Tas, becézve				Arrafele!			Széria							
				Középen lógó!			Volt							
Ama párja			Lelkesedik nagyon							Magunk			Szerelem- ben nagy	
			Orosz folyó							Az átmérő jele			Titokban kivesz	
Garázda, botrányt okozó fiatal							Rókanév					Kiloliter		
							A fej része					Szélhárfa		
Orra bukás				Repül						A tea ható- anyaga				
				Magyar koronaőr volt (Péter)						Maros parti város				
Tonna	Bíró fújja				Szlovénia sportjele				Kukorica- pálinka					
	Ritka női név				Tartó				Vonatozik					
Tiltószó		Zenei stílus						Hatalom gyakorlása						
		Elgondolás						Aradi focicsapat						
A máj vadásza			... Laver, teniszező volt				Taxis viszi					Foszfor és fluor		
			Idegen fiúnév				Edénytartó rúd					Férfinév		
Szükséges tárgy						Odanyújt				Egye!		Észak	Ijúsági Keresztény Egyesület	
						Falusias női név				Viszály- istenő volt				
Férfinév					Való					Szerves gyök				
					Asztácium vegyjele					Islerdarab!				
Üres marok!		Magyar humorista (művésznév)						Becézett István						
		Méter						Origó						

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó
Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Czire Alpár (fotó),
Forrai Tibor (keresztrejtvény), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal),
Márkó László (médiareferens, honlap), Nagy Henrietta (gyermekoldal),
Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Kürti Miklós

Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie
1989 nr. 9. tel./fax: (0)264-593236/(0)264-595927

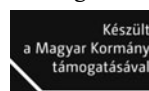
kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei
Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás:
Verbum Egyesület, Gál György Attila, tel.: 0264-596478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz
előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem örzünk meg, és nem küldünk
vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt
írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Kedves kis barangolók!

Repül az idő – mondják, és milyen igaz! Hihetetlen, hogy most indulatok a nyár boldog percei felé, és máris az öreg tanoda falai közé vezettek lábaitok. Hátatokra óvodás- és iskolatáska került, arcotokra friss mosoly, kezetekbe virágcsokor – elkezdődött az iskola, az óvoda. Kezdetekből sosincs hiány, de vajon hogy kezdődött ez a kezdésekkel teli világ? A kezdetek kezdetén még nem volt semmi, de Isten munkájának köszönhetően gyö-

nyörködhetünk a körülöttünk levő világban.

Ilyen a mi életünk is, a kezdetek ígérettel vannak tele, és rajtunk áll, hogy mit alkotunk a mi kis világunkban. Nektek ilyen az iskola, óvoda, ahol majd ti dolgozhattok és gyűjthettek tudást, barátokat, kedves élményeket önmagatoknak.

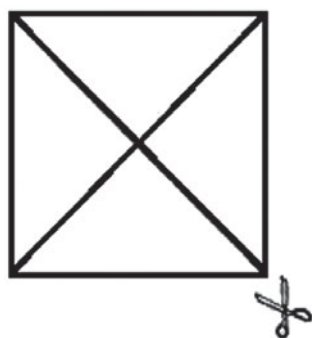
Milyen különleges is az ősz! Elkezdődik valami (kinek óvoda, kinek iskola, kinek egyetem), de egyik őszi egyházi ünnepünk a befejezésről, a megkezdett munkánk

gyümölcseről és háláról szól. Az őszi hálaadás ünnepén a természet adta kincsekért mondunk köszönetet a jó Istennek, hogy megsegítette mindazokat, akik dolgoznak és fáradoznak, hogy családjuknak ételmet teremtsenek.

Kívánom, hogy sikeres tanévek legyen, barangoljatok a tudás nagy tárházában, és néha vegyétek észre, hogy egy sokkal nagyobb világban is lépkedtek, amelyben a jó Isten szeretete és gondviselése ölel körül.

Imádkozó kéz

15×15 cm-es papírt használj az elkészítéséhez!

1. Elvágjuk az átlónál, és a lap felét használjuk.

2. Lehajtjuk a felső szélét az alaphoz.

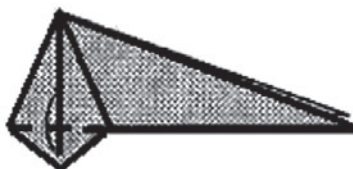
3. Hátrafelé félbehajtjuk.

4. Kihúzzuk, lehajtjuk a rajz szerint.

5. Lelapítjuk a szélesebb résznél.

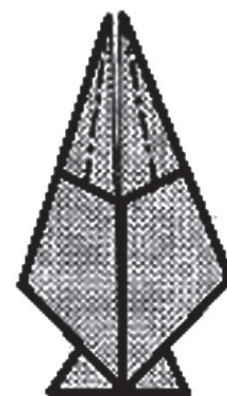
6. Felhajtjuk a háromszöget.

7. Szétnyitjuk a hátsó lapot.

8. Megfordítjuk, és felhajtjuk mindkét végét.

9. Összecsípjük.

10. Hátrahajtjuk az oldalt, behorpasztjuk az ujjak hegyét.

Kalákában

Szemléltető fényképek a **Gondviselés Segélyszervezet** és az **Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet** által szervezett *V. SegédKezek* kalákatáborból (Aranyosszék, 2016. augusztus 29. – szeptember 4.) A rendezvény lezajlását tükröző további fényképek a Gondviselés Segélyszervezet honlapján (www.gondviseles.org) és Facebook-felületén láthatóak. Lapszámunk 14–15. oldalán részletes beszámoló olvasható az önkéntes munkatáborról.

Adorjáni Gyöngyvér nőszövetségi elnök (Sepsiszentkirály–Botfalva), **Bartha Mária Zsuzsanna** lelkész (Kocsord), **Fekete Attila Gábor** IT-igazgató (Kolozsvár), **Ferenczi Mária-Magdolna** ny. agrármérnök (Sepsiszentgyörgy), **Gál Zoltán** lelkész (Gagy), **Kedei Ibolya** vallásstanár (Marosvásárhely), **Pál János** lelkész (Homoródszentmárton), **Szász Ferenc** lelkész (Brassó), **Székely Kinga Réka** lelkész (Homoródszentpéter), **Támba Renátó** szociális munkás (Ózd), **Tőkés-Bencze Zsuzsanna** lelkész (Gyergyószentmiklós), **Vagyas Attila** lelkész, a Gondviselés Segélyszervezet központi munkatársa (Kolozsvár)